

37. Országos Tudományos Diákköri Konferencia
Had- és Rendészettudományi Szekció
Budapest, 2025. április 22-24.
Nemzeti Közszolgálati Egyetem
Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar

Dozó szervezetek – A boszorkányorvoslás és hiedelmek szerepe és alkalmazása fegyveres szervezetekben

Jelige: *F2578X*

Pályamunka lezárásának időpontja: 2023. november

2023.

Tartalomjegyzék

I. BEVEZETŐ	3
1.1. BEVEZETÉS.....	3
1.2. A KUTATÁSI TÉMAKÖR AKTUALITÁSA	3
1.3. A KUTATÁS KÖZPONTI KÉRDÉSKÖREI	4
1.4. ADATFORRÁSOK, ALKALMAZOTT ADATGYŰJTÉSI ÉS ADATELEMZÉSI MÓDSZEREK	5
1.5. FOGALMI TISZTÁZÁS, DEFINÍCIÓS NEHÉZSÉGEK	6
II. KÜLÖNBÖZŐ DOZÓ SZERVEZETEK BEMUTATÁSA	8
2.1. BOSZORKÁNYORVOSLÁS HAGYOMÁNYOS TÖRZSI SZERVEZETEKBEN	8
2.2. DONZO TONOK.....	10
2.3. MÁS DOZÓ BIZTONSÁGI ÉS KATONAI MAGÁNTÁRSASÁGOK	14
2.4. A SZENTLÉLEK MOZGALOM ÉS AZ ÚR ELLENÁLLÁSI HADSEREGE	16
2.5. BOSZORKÁNYORVOS HADURAK	25
2.6. A BOKO HARAM ÉS A KAMERUNIAK HIEDELEM-HADVISELÉSE	29
2.7. SZÉLSŐSÉGES VALLÁSI SZERVEZETEK ÉS A „DOZÓSÁG”	32
2.8. DOZÓ HAJDÚSZERVEZETEK – POLGÁRI BOSZORKÁNYORVOSOK BEFOLYÁSA FEGYVERES SZERVEZETEKRE.	34
2.9. ZIMBABWEI NEMZETI HADSEREG – HIEDELMEK INTÉZMÉNYESÍTÉSE ÁLLAMI FEGYVERES SZERVEZETBEN	38
2.10. A KILENC SZÖG RENDJE	41
III. A BOSZORKÁNYORVOSLÁS ÉS HIEDELMEK HATÁSAI	51
3.1. BABONÁK, HIEDELMEK A HÁBORÚKBAN	51
3.2. BOSZORKÁNYORVOSLÁS, HIEDELMEK HATÁSA A KATONÁKRA ÉS A SZERVEZETRE	52
3.3. HADVISELÉS A HÁBORÚ „HATODIK DIMENZIÓJÁBAN”	54
3.4. A DOZÓ SZERVEZETEK ÉS A HIEDELEM-HADVISELÉS HATÁSA A TÁRSADALOMRA	57
3.5. HARC A DOZÓK ELLEN	58
IV. FEJEZET: ÖSSZEGZÉS, KÖVETKEZTETÉSEK, JAVASLATOK	60
4.1. ÖSSZEGZÉS	60
4.2. KÖVETKEZTETÉSEK – A KUTATÁS RÉSZEREDMÉNYEINEK ÖSSZEFOGLALÁSA, A HIPOTÉZISEK MEGFELELŐSÉGÉNEK VIZSGÁLATA	61
4.3. EREDMÉNYEK VÁRHATÓ HASZNOSÍTHATÓSÁGA, AJÁNLÁSOK ÉS JAVASLATOK	61
FÜGGELÉKEK.....	63
FELHASZNÁLT IRODALOM.....	63
INTERNETES FORRÁSOK.....	67
ÁBRAJEGYZÉK.....	72

I. Bevezető

1.1. Bevezetés

Napjaink és a közelmúlt számos fegyveres válságában gyakori, ám igen keveset kutatott, említett jelenség volt a fegyveres szervezetek nem vallás vagy ideológia, hanem hiedelmek, babonák alapján szerveződése, működése. Afrikai konfliktusok vizsgálása során többször összefutottam azzal az anomáliával, hogy egyes fegyveres csoportok tagjai ugyanolyan szuperképességeket tudnak magukénak, amelyekben kérdés nélkül hisznek. További kutatások során egyre több ilyen szervezet létéről szereztem tudomást, nem csak Afrikából, de számos más országból is, a világ szinte minden kontinenséről, pontjáról, köztük kis hazánkat.

1.2. A kutatási témakör aktualitása

A közelmúltban (2023. november 6-án) megjelent az Országgyűlés 23/2023. (XI. 6.) OGY határozata a Magyar Honvédség csádi katonai szerepvállalásáról¹, melyben rögzítették, egyebek között, hogy „Az Országgyűlés, – figyelemmel arra, hogy Magyarország érdekelt a nemzetközi béke és biztonság előmozdítására tett erőfeszítésekben és a terrorizmus elleni küzdelemben, – figyelemmel az Európára nehezedő illegális migrációs nyomás csökkentéséhez, a Száhel-övezet stabilitásának erősítéséhez, ezáltal a transzatlanti térség biztonságának növeléséhez fűződő érdekre, – figyelemmel a Csádi Köztársaság elnökének 2023. szeptember 19-én N'Djamenában kelt meghívólevelére, az Alaptörvény 47. cikk (2) bekezdésében foglalt jogkörében eljárva a következő határozatot hozza: 1. Az Országgyűlés hozzájárulását adja ahhoz, hogy a Magyar Honvédség egy, legfeljebb 200 – váltási időszakban 400 – fős, a szükséges technikai eszközökkel, fegyverzettel, felszereléssel ellátott katonai kontingense (a továbbiakban: Kontingens) a Csádi Köztársaság területén tanácsadási, támogatási és harctéri mentorálási feladatok ellátása, az ott tartózkodó magyar állampolgárok és a helyben lévő magyar érdekeltségek oltalmazása, továbbá a terrorizmus elleni küzdelem támogatása érdekében – szükség esetén a szövetséges nemzetközi erőkkel való

¹ Magyar Közlöny 2023. évi 156. szám, 8354. oldal. Magyar Közlöny 2023. évi 156. szám

együttműködésben – 2025. december 31-ig állomásozzon és szükség szerint alkalmazásra kerüljön.”²

A leendő és potenciális műveleti területen (Csádban és a környező országokban: Líbiában, Szudánban, Közép-Afriai Köztársaságban, Kamerunban, Nigériában és Nigerben) hosszú történelmi hagyományai vannak annak, hogy a helyi haderőkben szolgáló katonák körében jelentős azok aránya, akik hisznek abban, hogy bizonyos rituálék elvégzése nyomán, s bizonyos titkos közösségek beavatott tagjaivá válva természetfeletti erőre tehetnek szert és sebezhetetlenné válhatnak – ez pedig gyakran külön erőt, elszántságot kölcsönöz nekik, ami miatt a fegyveres küzdelmekben félelmet nem ismerve vesznek részt.

Valójában a témakör mindig is aktuális volt, abból a szempontból, hogy boszorkányorvoslásban hívő katonák az elmúlt években, évtizedekben végig jelen voltak. Mikor elkezdtem a témával foglalkozni, még nem tudtam arról, hogy milyen fontos tényező is lesz magyar szempontból, ugyanis nem egy felhozott eset kapcsolódik országunkhoz. Különös jelentőséggel bír, hogy 2023. november 6-án az országgyűlés megszavazta egy, a Csádi Köztársaságban megvalósuló katonai szerepvállalást és missziót, aminek fontos eleme kell, hogy legyen a helyiek hiedelemvilágának ismerete és a térség katonai szereplőinek babonáihoz kapcsolódó részletes feltérképezés. Ez a kutatás már adhat valami alapot arra, hogy mire kell készülni, mire lehet számítani e téren.

1.3. A kutatás központi kérdéskörei

Kutatásom célja többek között, hogy felmérje, hatással van-e, és ha igen, akkor milyen hatással van a boszorkányorvos cselekvések és a babonák intézményesítése a katonákra, a szervezetre és a társadalomra. Célom, hogy összefogó képet alkossak a hiedelmek szociológiai, lélektani, kulturális antropológiai és biztonságpolitikai aspektusairól ezen fegyveres szervezetek példáin keresztül. Felmérem, milyen módon épülhetnek fel a különböző dozó szervezetek, boszorkányorvoslást milyen módon és milyen célból alkalmazhatnak.

További cél, hogy megállapítsam, a szélsőséges hiedelemhívő és babonás katonák ellen folytatott harc során milyen nehézségekbe ütközhetnek az állami hadseregek, köztük

² 23/2023. (XI. 6.) OGY határozat a Magyar Honvédség csádi katonai szerepvállalásáról

Magyarországé is. Vajon megnehezíti-e a katonai feladatok ellátását a lakosság hite a babonákban és az ellenség természetfeletti képességekbe vetett hite?

Harmadszor, mivel van magyar érdekltség a témában, szeretnék az esettanulmányok segítségével egy tanácsgyűjteményt összeírni, ami segítségül szolgálhat a csádi misszió felkészülésére.

A dolgozatomban a hipotéziseim a következők:

- amely potenciális műveleti területeken léteznek dozó szervezetek, azok előzetes vizsgálatára érdemes külön is figyelmet fordítani, mert csak úgy lehet elkerülni, hogy fellázítsák ellenünk a babonás helyi lakosságot – ezért érdemes külön is jóelőre megismerni a hiedelemvilágukat és a boszorkányorvoslásuk működését ahhoz, hogy sikeresen fel tudjuk venni velük szemben a küzdelmet;
- dozó szervezetek csak olyan területen jöhetnek létre, ahol a lakosság körében erős a babonákba vetett hit;
- a különböző dozó szervezetek között van számos hasonló, általános jellegadó vonás –ugyanakkor van, ahol kimutathatók markáns különbségek is, egyebek között a hiedelmekkel összefüggő cselekvéseikben is.

1.4. Adatforrások, alkalmazott adatgyűjtési és adatelemzési módszerek

Dolgozatom során dokumentumok saját szempontú elemzésére, hazai és külföldi szakirodalom fordítására és kritikai elemzésére támaszkodva szeretném vizsgálni hipotéziseim helytállóságát. Bár magyar forrás a témában nemigen van, angol nyelvű forrásokból mégis van annyi, hogy a kérdéseket meg tudjuk válaszolni, a témát kellőképpen meg tudjuk vizsgálni.

A bevezetést és a fogalmi tisztázást követően a gyűjtött irodalmak alapján előbb hasonló ismertetőjegyeik és meghatározó tulajdonságaik alapján ismertetem a különböző dozó szervezetek jellegadó vonásait, majd ezek egymással való összevetésével igyekszem egy átfogóbb képet adni, hogy a kutatási kérdésekre választ tudjak adni. Ezek után, a vizsgálati eredmények tükrében, megvizsgálom a kutatási előfeltevéseim (hipotéziseim) helytállóságát, végül a kutatási eredményeim esetleges jövőbeni felhasználhatóságával összefüggésben teszek néhány értelmező megjegyzést, javaslatot.

1.5. Fogalmi tisztázás, definíciós nehézségek

Először azt tárgyalom ki, hogy mit is értek dozó alatt. A dozo/dozow/donzo egy bambara szó, azt illetik vele, aki egy természetfeletti képességekkel rendelkező, titkos társaságba, szervezetbe beavatott fegyveres (vadász). Mivel nincsen magyar kifejezés, amivel ezt a jelenséget röviden meg lehetne fogalmazni, vettem a bátorságot, hogy ezt az idegen szót használjam ezekre a katonákra, hiszen sokkal egyszerűbb így kifejeznem ezt, mintha állandóan különböző szótekervényeket kreálnék.

Az „eredeti” dozók Maliban, Elefántcsontparton és Burkina Fasoban vannak jelen, ám az a meghatározás, amit a bambarák használnak, nem csak őrjük illik, a világ számos pontján találhatóak olyan szervezetek, melyek alapját ilyen katonák alkotják.

Rátérek arra, hogy mi tesz egy katonát dozó katonává, és mi tesz egy szervezetet dozó szervezetté. Alapul véve a bambara példát, szükséges, hogy a katona a természetfeletti, a boszorkányorvoslásban, szuperképességekben higgyen. Fontos leszögezni, hogy a dozót nem szabad összekeverni egy egyszerű boszorkányorvoslásban vagy vallásban hívő katonával. A dozót az választja el egy boszorkányorvos vagy vallásos katonától, ami a katonát megkülönbözteti a harcostól, vagy a terroristát az ámokfutótól: a szervezetiség. Ezek szerint például egy boszorkányorvos vagy vallásos katona, ha egymagában van (mondjuk egy szervezeten belül), csak egy egyszerű boszorkányorvos vagy vallásos katona. De ha több boszorkányorvos katona szerveződik, és létrehoznak egy szervezetet, melynek fontos eleme, ami megkülönbözteti a többi szervezettől, az a tagok azonos boszorkányorvosi tulajdonsága, azonosak a hiedelmeik és azok a tagok közös céljának érvényesítésére való törekvése, akkor már dozókról beszélünk, szervezetük pedig egy dozó (boszorkányorvos) szervezet.

Ugyanez igaz a vallásos szervezetekre: ha a szervezet alappillére és fő összetartó ereje a tagok azonos vallása, annak azonos értelmezése, akkor a tagokat nem lehet csupán vallásos katonáknak hívni, hiszen összemosnák őket azokkal a vallásos katonákkal, akik nem tömörülnek vallásuk miatt szervezetbe. Általában őket radikális vallási szervezeteknek és katonáknak hívjuk, de ezt nem tartom a legszerencsésebbnek, hiszen radikális vallásos katonák a nem radikális vallási szervezetekben is lehetnek. Legjobb példaként a mudzsahidíneket tudnám felhozni: azon kívül, hogy böszörmény katonák, muzulmánóságukat a legfőbb elkülönítő tulajdonságukként használják, ezáltal tömörülnek háborúban. Ugyanígy például a mali dozók

szervezetbe tömörülve harcolnak és különböztetik magukat a többi katonától hiedelmeik és „szuperképességeik”, hiába lehetnek a mali hadseregben is olyanok, akik ugyanazokban a babonákban, hiedelmekben hisznek és azok szerint élik életüket, harcolnak, őket nem hívják dozóknak.

A boszorkányorvoslás és a hiedelem kifejezésről is elmondható, hogy mindenki által elfogadott fogalmuk, meghatározásuk nem létezik, sokan sokféleképpen értelmezik.

Maga a boszorkányorvoslás, mint fogalom nem létezik, a fejlett világ egy kifejezéseként jött létre, mellyel a harmadik világ természetfeletti képességekkel felruházott embereinek tevékenységét illették, ami azért is problematikus, mivel ezeken a területeken a boszorkány és az orvos/gyógyító a jó-rossz páros ellentétjei, az itt élő embereknél a kettő nem összeegyeztethető.³ A boszorkány az, aki képességeit ártásra, a gyógyító/orvos pedig pozitív dolgokra, segítségre és támogatásra alkalmazza.⁴ Azonban, mint látható lesz a felsorolt példákból, a fegyveres szervezeteknél bizony a kettőt egyszerre alkalmazzák. Így vettem a bátorságot, hogy azokat a szereplőket, akik természetfeletti képességüket mind ártásra, mind serkentésre használják, boszorkányorvosnak titulálom, ennek a folyamatát pedig boszorkányorvoslásnak.

A hiedelem fogalmát többen próbálták a legpontosabban leírni. A Magyar Néprajzi Lexikon értelmezésében a hiedelem „olyan vallási képzet, amely nem tartozik a hivatalosan elismert egyházak vagy vallási rendszerek által elfogadott hittételek közé (babona)”.⁵ Kovács Gábor rendőrvezérőrnagy úgy írja le őket, mint „a valóságról alkotott olyan ítéletek, amelyeket tapasztalati tények nem támasztanak alá, ennek ellenére igazságukban nem kételkedünk”.⁶ Keszeg Vilmos, a BBTE Magyar Néprajz és Antropológia Intézet tagja szerint a hiedelem „mitikus lények és személytelen varázserő létezését tételező tudatforma és gyakorlat, és az ezekkel összefüggő tárgyak, szövegek, cselekvések és attitűdök rendszere”.⁷ „A hiedelemcselekvések típusai a serkentő, a rontó, a preventív, az elhárító mágia, a divináció (jóslás)” – írja Keszeg, és észre kell venni, hogy bizony ilyen hiedelemcselekvéseket bizonyos fegyveres szervezeteknél a hadviselés érdekében végrehajtanak.⁸

³ Miller, 2012, pp. 2-3.

⁴ Ibid

⁵ <https://mek.oszk.hu/02100/02115/html/2-1304.html> Letöltés ideje: 2023. 10. 22.

⁶ Kovács, 2018

⁷ Keszeg, 2013, pp. 19.

⁸ Ibid

Ezek alapján a következő tulajdonságait határozom meg, amit e szövegben hiedelemnek nevezek:

- nem tartozik egyik vallás által elfogadott hittételei közé sem
- mitikus lények és személytelen varázserő létezését tételezi
- nincs rá bizonyíték, mégis hisznek benne
- hiedelemcselekvések és az ehhez kapcsolódó tárgyak, attitűdök járnak vele

II. Különböző dozó szervezetek bemutatása

2.1. Boszorkányorvoslás hagyományos törzsi szervezetekben

Egyértelmű, hogy azon területeken, ahol a modern központi hatalom hosszú idő alatt nem épült ki vagy ahová még mindig nem terjed ki, a hatalom a helyi erők, törzsek kezében maradtak, azok hiedelemvilágával együtt. Mivel ezekből rengeteg van napjainkban is, azokat igyekszem most röviden bemutatni, amelyek biztonsági, politikai kockázatot jelentenek, jelenthetnek.

A mane nép sajátos titkos társaságai a porók. Ezekhez hasonló társaságok Guineában, Sierra Leonében, Libériában, Elefántcsontparton és Ghánában vannak jelen, pl. a mendé nép humui vagy ndzsajei társaságai, vagy a serbró nép tuntú vagy jaszi társaságai, melyek abból erednek, hogy ezeket mind mandé eredetű népek hozták létre.⁹ A porók abban emelkednek ki a többi közül, hogy nekik nagyobb politikai szerepük van. A poró társaságok már 450 évvel ezelőtt is léteztek, és már akkor is ők szabályozták a kereskedelmet, mezőgazdaságot, halászatot, stb.¹⁰ Emellett vallási és kulturális tisztelet is járt nekik, mivel a lakosság hitte, hogy tagjainak természetfeletti képességeik vannak, képesek a szellemeket irányítani, ezért gyakran van közvetítő szerepük két szembenálló csoport között.¹¹

⁹ Little, 1965, pp. 349.

¹⁰ Ibid, pp. 350.

¹¹ Ibid

A porók tagjai csak férfiak lehettek, akik felnőtté válásuk alkalmával, ha teljesítették a beavatási kihívást, csatlakozhattak.¹² A csatlakozáshoz több hetet, akár évet is eltöltenek a „bozótban”, táncokat és énekeket tanulnak, megtanulják a férfiak „szakmáit” (pl. vadászat, harc, kézművesség).¹³ A tagok mindenféle ijesztő öltözetet, maszkot hordanak magukon, gyakran halottak koponyáit, hogy a gonosz szellemeket elűzzék, vagy azokat megszemélyesítsék, ezáltal megszerezve ártalmas erejeiket.¹⁴ Feladatuk még a(z) (boszorkány)orvoslás kitanulása, hogy szellemek irányítására, befolyásolására talizmánokat, varázsszereket és varázsigéket tudjanak felhasználni.¹⁵

A porók női változatai a szandék. Ezekben a társaságokban a nők nem csak politikai szerepet játszanak, hanem ez a helyi nők „feleség-képzője”.¹⁶ Általános a nők clitorisjainak kimetszése, bőrük lenyúzása, sebhelyek szerzése és minden más, ami a szandék szerint vonzóvá, tökéletes feleséggé teszi a nőket.¹⁷ A politikát a porókkal közösen űzik, felváltva veszik át a vezetést.^{18,19}

Bár ezen szervezetek nem folytatnak háborút országuk vezetése ellen, volt arra példa, hogy fellázadtak. 1898-ban tört ki a mende felkelés Sierra Leonében, miután a brit protektorátus adókat vetett ki a porók beleegyezése nélkül.²⁰ Ekkor Mendeföldön az összes brit kormányzati épületet támadás érte, és szinte az összes brit állampolgárságú férfit egytől-egyig megölték.²¹ Mint utólag kiderült, a felkelés és támadások terveit a porók gyűlésein hozták meg, és aztán titkos jelekkel (pl. égetett pálmalevél) tudatták a helyiekkel a közelgő háborút.²² 1955 és ’56 között is lázongtak, mikor megtámadták a protektorátus több épületét és dolgozóját, illetve a fegyveres erőkkel is szembeszálltak.²³ Az utóbbi években már nem megszokott a harc a kormányok és a porók és szandék között, de még mindig hangos és tekintélyes ellenállást mutatnak, amikor a hagyományaikkal ellentétes szabályokat, törvényeket akarnak bevezetni,

¹² Ibid, pp. 352.

¹³ Ibid

¹⁴ Ibid, pp. 354

¹⁵ Ibid

¹⁶ MacCormack, 1975

¹⁷ Ibid

¹⁸ Ibid

¹⁹ Leopold, 1983

²⁰ Little, 1965, pp. 350.

²¹ Ibid

²² Ibid, pp. 350-351.

²³ Ibid

pl. komoly tüntetéseket köszönhet a libériai kormány nekik, miután azok be akarták tiltani a női nemiszervi csonkításokat.²⁴

Az egyik legtöbb ma is valamilyen szinten független törzsi szervezet Pápua szigetén található, amelynek törzsei a sziget indonéz felén és új-guineai felén is rendszeresen háborúznak. A legkorábbi harcok azután törtek ki, miután egy embert holtan találtak a pápuai felföld egyik folyójában. Az illető törzse megvádolta a szomszéd törzset, amit támadások követtek. Csakhogy a harcok kiszélesedtek aztán más törzsekre is.²⁵

Ezen törzsekből annyi van, és oly keveset tudni némelyikről, hogy egyiket sem szeretném külön kiemelni. Általánosságban elmondható róluk, hogy törzsi vallásaikat megtartották, ősi hiedelemvilágukban máig hisznek. Jellegzetes pápuai látvány, hogy a legkülönlegesebb testfestésű és öltözetű törzstagok törzsi táncot lejtene, különböző talizmánokat viselnek, és még pápuai „specialitás” a kannibalizmus, amelyet a korowáj (korowai) törzsben űznek napjainkig is.

A felsorolt törzsek részben azért is maradhattak fent, mivel egyik nagy világvallásnak sem sikerült rájuk kiterjednie, így ősi, hagyományos hitvilágukat megtartva képesek voltak eredeti formájukban megmaradni. A vallási vezetők, boszorkányorvosok megtartották hatalmukat, a törzsek még mindig körük szerveződnek, így a törzsek közti ellenségeskedés sem szűnhetett meg, elmaradt a világvallások okozta civilizációs közeledés.

Mivel a saját vallásukat megtartották, így ezen törzsek fegyveres erőire nem mondom, hogy dozók lennének, hisz hiedelmeik szerves részei hitviláguknak, vallásuknak.

2.2. Donzo tonok

A donzo tonok a dozók társaságát jelenti, melyek a mandé népek sajátos fegyveres, boszorkányorvos csoportjai.²⁶ A mandék Nyugat-Afrika szinte összes országában megtalálhatóak, de dozó tonokat főként Elefántcsontparton, Burkina Fasóban, Guineában és

²⁴ Peel, 2016

²⁵ <https://www.abc.net.au/news/2023-09-12/png-tribal-violence-eng-a-escalates-into-guerilla-warfare/102826764>

Letöltés ideje: 2023. 11. 01.

²⁶ Bassett, 2003, pp. 1.

Maliban hoztak létre, mellettük azonban hasonlóak még például a sierra leonei kamadzsorok szervezetei.²⁷

A tonok a mai formájukban 80-as években kezdtek szerveződni, akkoriban még vadásztársaságokként. Bár tonok már ezelőtt is léteztek, például 1712-ben Mamari „Biton” Kulibali, egy ton vezetője azt hadsereggé alakításával és rabszolgák beépítésével (innen jön a Biton név) megalapította a Bambara Birodalmat.²⁸ Azonban 90-es évektől a vadállomány csökkenésével, és a régió biztonságának és az ottani kormány hatalmának gyengülésével a helyi törzsfők és önkormányzatok rendvédelmi feladatok ellátására kezdték őket felbérelni Elefántcsontparton.²⁹ Mivel fegyveres szervezetek voltak és mágikus erejüket félték az emberek, megfelelőek voltak a törvényes erőszakszervezetek feladatait ellátni, védeni a falvakat, tanyákat és földeket a bűnözőktől, illetve a konfliktusok megoldásában is fontos közvetítő szerepük volt.^{30,31} A nagy igény és az egyes helyi vadásztársaságok „sikertörtéjainak” hírére a tonok száma erős növekedésnek indult. Vadásztársaságok - bár ekkorra a legtöbbjük már csakis magánbiztonsági vállalként működött - az ország szinte egész területén megjelentek nem csak vidéken, hanem a városokban is: megkezdődött a céhesedés.³² A számuk annyira megnőtt, hogy a kormány attól kezdett félni, hogy ugyanaz lesz Elefántcsontparton, mint Sierra Leonében, így olyan törvényeket nyújtottak be, mint pl. csupán természetvédelmi és „hagyományos” feladatokat végezhetek volna el, csak elefántcsontparti származásúak lehetnek volna a tagjaik, kitiltották volna őket a városokból és betiltották volna nekik a modern fegyverek viselését.³³ Ám ennek gátat vetett a '99-es szentestei puccs, amikor Robert Guei tábornok - akiről az a monda járta, hogy ő is dozó, hogy nem hatol át a testén a golyó és varázsszerekkel mosakszik - átvette a hatalmat.³⁴ Ő visszavezette a tonokat a városokba, és kiszélesítették biztonsági feladataikat, pl. autósok ellenőrzésével, az elnöki palota védelmével, stb.³⁵ A kétezres években azonban egy teljesen új szerep hárult rájuk: a hadviselés. 2002-ben és 2010-ben kitört az elefántcsontparti polgárháború, '12-ben a mali polgárháború, illetve a Száhel-övezetben megjelentek az iszlamista terrorszervezetek. Egy olyan környezetben, ahol a központi hatalom az ország csak kis területére vetül ki, ahol

²⁷ Ibid

²⁸ Green, 2019

²⁹ Ibid, pp. 9.

³⁰ Ibid

³¹ Ibid, pp. 2.

³² Ibid, pp. 10-11.

³³ Ibid, pp. 15.

³⁴ Ibid, pp. 19.

³⁵ Ibid

különböző szembenálló lázadók szerte az országban fosztogatnak és gyilkolnak, a különböző nemzetiségű, „ellenőrizetlen” területek lakói ezeket a vadásztársaságokat bérlik föl, hogy védelmet nyújtsanak nekik a lázadókkal, és esetenként a kormányerőkkel szemben. Az első elefántcsontparti polgárháború idején legtöbbjük a lázadókkal volt, és a hatalmat átvevő katonai junták ellen harcoltak. Főbb harcszínterük a főváros, Abidjan, és a többi város voltak. Itt nagyrészt a junta-ellenes demonstrálókat, azok menetét védték, és a rendőrök és zsandárok ellen folytattak városi gerillaharcot.³⁶ Rengeteg csendőr nem mert tűzharcot folytatni a dozókkal szemben, mondván, a golyó, a kés és a bozótvgó úgysem ejtenek rajtuk sebet.³⁷

Bár az elefántcsontparti polgárháború után úgy tűnt, hogy a tonok végleg megszűnnek fontos politikai aktorokként létezni, az Iszlám Állam mali előtörését követően ismét nagy szerep hárult rájuk. A dogon nép tonjai a Bandiagara-fennsíknál tartják vissza a dzsihadistákat már a kétezer-tízes évek óta. Ekkor hoztak létre az eddigi tonokból védelmi milíciákat, hogy a dogon népet megóvják az olyan iszlamista csoportoktól, mint az Iszlám Állam, a Masszinai Felszabadító Front (Katibat Macina) és az Anszár ul-Iszlám.³⁸ 2016-ban létrejött az „Istenben bízó vadászok” (Dan Na Ambassagou) nevezetű koalíció, amely a dogon tonok szövetsége, vezetőjük Youssouf Toloba.³⁹ Azonban nem csak arról lehet róluk hallani, hogyan verik egyre vissza az iszlamisták támadásait, hanem arról is, hogy népiértásokat szoktak végrehajtani a szomszéd fula népbeliak ellen.⁴⁰

A donzo tonok céhszerű felépítéssel rendelkeznek. A tonok élén a vezető, a donzotonkuntigi áll.⁴¹ Ő felel a szervezet működéséért, annak biztonsági magáncégként való elismertetéséért és szerződések megkötéséért.⁴² Őalattuk állnak a mesterek, a donzobák, akik a rangsorban a vadásztársaságban eltöltött éveik alapján helyezkednek el.⁴³ Ha valaki csatlakozni akarna a társaságba, elsősorban kell találnia egy mestert, aki hajlandó kiképezni; másodszor, egy vörös kakast és tizenkét szem kóladiót kell áldozatként a mester elé vinni; harmadszor, ki kell fizetni a tagsági kártya díját.⁴⁴ A kiképzés során a tanoncok kitanulják, hogyan kell a fegyvert használni, vadászni, és legfőképpen, hogyan kell az elejtett vad nyamáját (szellemi

³⁶ Ibid, pp. 23-24.

³⁷ Ibid, pp. 22.

³⁸ https://ecfr.eu/special/sahel_mapping/dan_na_ambassagou Letöltés ideje: 2023. 10. 26.

³⁹ Ibid

⁴⁰ Ibid

⁴¹ Bassett, 2003, pp. 15.

⁴² Ibid

⁴³ Ibid, pp. 5.

⁴⁴ Ibid

energiáját) elengedni úgy, hogy az a természet szellemeit nem bősztí fel.⁴⁵ A nyamáknak fontos szerepük van a mandé nép hitvilágában, hiszen általuk képesek a gonosz, természetben lakó szellemekre hatással lenni. Ha a szellemek ellenszenvet táplálnak a falvak lakóival szemben, akkor betegségekkel vagy rossz időjárással sújtják őket.⁴⁶ És mivel csak a dozók képesek a nyamákat kontrollálni, nagy tisztelet övezi őket. A nyamák képessége a „látás”, mellyel a szellemi energiákat érzékelve veszik észre a vadat (vagy később az ellenséget).⁴⁷ Ennek a látásnak az eredményességét segítik a talizmánok, fétisek, rituálék vagy varázsszerek. Ha egy újonc sikeresen végrehajt egy vadászatot, és az elejtett vad nyamáját szakszerűen engedte el, akkor az azt követő beavatási szertartáson hivatalosan is megszerzi a dozók képességeit, a vadászok fegyvereit és a tagság által jelentett minden társadalmi előnyt (pl. fegyverhordozási engedély városon belül).⁴⁸ A társaságokon belül emellett léteznek még gyógyítással és jóslással foglalkozó dozók is.⁴⁹

A különböző varázsszerek segítségével a dozók golyóállóvá, sebezhetetlenné, láthatatlanná válhatnak, segítségül hívhatják a szellemeket (általában, hogy másnak ártsanak).⁵⁰ Az öltözetnek is misztikus szerepe van. A dozók általános „egyenruhája” egy narancsbarnaszínű öltözet, egy dozósapka és rengeteg fétis, talizmán magukra aggatva. Ezen öltözet segítségével képesek eggyé válni a tájjal, hogy láthatatlanok lehessenek.⁵¹

A dozók erejét végső soron az adja, hogy az országokban, melyekben léteznek, az emberek elhiszik az ő képességüket, és tisztelik őket, mert a spirituális védelmüket és biztonságukat, a spirituális természeti egyensúlyt, melytől az egészségük és élelmezésük függ, nekik köszönhetik.⁵² Az ellenségeik nem is mertek igazán harcolni velük szemben, a politika sem engedte, hogy támadják őket, hiszen ez az egyensúly tőlük függött. Nem is beszélve azon természetfeletti képességeikről, amelyek félelmet és esélytelenséget keltettek bennük.

⁴⁵ Ibid, pp. 3.

⁴⁶ Ibid

⁴⁷ Ibid, pp. 4.

⁴⁸ Ibid, pp. 4-5.

⁴⁹ Ibid, pp. 7.

⁵⁰ Ibid, pp. 5.

⁵¹ Ibid

⁵² Ibid, pp. 3.

2.3. Más dozó biztonsági és katonai magántársaságok

A dozó tonok esete nem egyedi a boszorkányorvos zsoldosok és PMC-k történetében. A már említett kamadzsorok („varázserővel bíró vadászok” mende nyelven) Sierra Leonében jöttek létre a tonok mintájára, és hasonlóan pénzért cserébe védelmet és biztonságot nyújtottak. Az 1991-től 2002-ig tartó sierra leonei polgárháborúban a kamadzsorok a Dél-Sierra Leonében élő mendék és limbák védelmében álltak.⁵³ Vezetőjük Samuel Hinga Norman, Jiam-Bongor régens törzsfője és az Oroszlánhegyek védelmi miniszterhelyettese volt.⁵⁴ A kamadzsorok tagjainak száma 1995-re elérte a húszezer főt, amivel jóval meghaladták az ország hadseregének létszámát.⁵⁵ Ez vezette az állam vezetését arra, hogy 1996-ban a dél-afrikai Executive Outcomes zsoldossereget őrájuk cseréljék le, mondván, őket már amúgy is a törzsfők és helyi önkormányzatok alkalmazzák, az ország rossz gazdasági helyzetén az EO elküldésével igyekeztek spórolni.⁵⁶ A kamadzsorok előnye az volt, hogy kevésbé voltak korrumpáltak, mint az állami hadsereg, emellett boszorkányorvos képességeket tulajdonítottak nekik. Mivel az állami haderő tagjainak nagyrésze vagy saját zsebre dolgozott, vagy részt vett az illegális gyémántkereskedelemben, vagy fosztogattak, nemi erőszakot követtek el a saját lakosságuk ellen, a nép és az önkormányzatok sokkal inkább az etnikai alapon működő, csupán védelmi feladatokat ellátó kamadzsorokban bízott meg.⁵⁷ 1997-re a kamadzsorok mondhatni átvették a hadsereg feladatát, így az egykori parancsnokok korrupciós ügyeik miatti letartóztatásaik következtében a megmaradt katonai vezetők egyre nagyobb ellenszenvet kezdtek érezni a kormánnyal szemben, úgy érezték, hogy az ő feladatukat nem lenne szabad „varázsvadászoknak” adni.⁵⁸ Ezért még abban az évben megpuccsolták a kormányt, létrehozták a Fegyveres Erők Forradalmi Tanácsát (Armed Forces Revolutionary Council – AFRC), és a Forradalmi Egységfronttal (Revolutionary Unity Front – RUF) együttműködve elfoglalták a fővárost, Freetownt, és egy ideig az ország szinte teljes területét irányításuk alá vonták.⁵⁹ Ezek után a Libériába üzött oroszlánhegyiek Monroviában a kamadzsorokból és más helyi fegyveres védelmi erőkből létrehozták a Polgári Védelmi Erőket (Civil Defense Forces - CDF).⁶⁰ Ezek később az ECOMOG erőivel együttműködve győzték le az AFRC-t és az RUF-

⁵³ Zack-Williams, 1997

⁵⁴ Ibid

⁵⁵ Ibid

⁵⁶ Ibid

⁵⁷ Ibid

⁵⁸ Ibid

⁵⁹ Hoffman, 2010

⁶⁰ Ibid

et. Azonban ezt nem kifejezetten erkölcsösen vitték végig: a CDF három fő vezetőjét, köztük S. H. Normant elítélték, miután több esetben is fosztogattak, polgári lakosságot irtottak, kiskorúakat alkalmaztak, illetve hadifoglyokat végeztek ki a kamadzsorok.⁶¹

Kamadzsorok szuperképességei között a sebezhetetlenség és golyóállóság van, melyekre a tonokhoz nagyon hasonló módon tudnak szert tenni egy kivétellel: a kannibalizmussal. A polgárháborút követően felállított különleges bíróság megállapította, hogy a kamadzsorok beavató rituáléin a megölt RUF-esek és hadifoglyok belsőszerveit, vérért fogyasztották a beavatottak.⁶²

Az afrikai titkos társaságok egyik legmisztikusabbai és legérdekesebbi kétség nélkül a leopárdember társaságok. A leopárdember társaságok Nyugat-Afrikától egészen Tanganyika-gyarmatig megjelentek. Ezek a társaságok először az 1800-as években jelentek meg, és a gyarmati rendszerek alatt is sikerült fennmaradniuk egészen az 1930-as évekig, miután széleskörű leopárdember-ellenes kampányok során sikerült a társaságokat betiltani, megszüntetni.^{63,64}

A különböző leopárdember társaságok nagyjából ugyanúgy működnek. A tagok kiválasztanak egy célpontot – általában egy gyereket vagy egy időset -, akit meggyilkolnak úgy, hogy az párdükkadásnak tűnjön. Ilyen „párdükkadásokat” nem csak ártatlan civilek ellen követtek el azonban: gyakran álltak törzsfők szolgálatába, hogy azok ellenségei ellen kövessenek el ilyesféle merényleteket.⁶⁵ Ezután az áldozat bizonyos testrészeit magukkal viszik és rituálisan elfogyasztják.⁶⁶ A kannibalizmus volt a leopárdemberek legfontosabb tevékenysége: hitték, hogyha emberhúst esznek, képesek leopárddá változni, és ellenségeik ereje beléjük száll.^{67,68} A sierra leonei párdükkemberek a kannibál féteseiket „borfimah”-nak hívták, melyek kis tasakok voltak, amik gyakran emberi testrészeket tartalmaztak és vérrel és emberi zsiradékkal voltak bekenve.⁶⁹ Ezeknek a ceremóniáknak nem csak spirituális vagy beavatási céljuk volt, hanem hogy a társasághoz láncolják az illetőt, hisz a kannibalizmus rettentő bűnnek számít.⁷⁰ Itt leopárdbőr-öltözetek, jelmezeket viseltek, bízván, hogy ez segíti

⁶¹ Ibid

⁶² García, 2020

⁶³ Pratten, 2007

⁶⁴ van Bockhaven, 2009

⁶⁵ Pratten, David, 2007, pp. 15.

⁶⁶ Burrows, 1914

⁶⁷ Ibid.

⁶⁸ Pratten, 2007

⁶⁹ Ibid

⁷⁰ Ibid

az átalakulást.^{71,72} Gyakori jelenség volt, hogy mindkét szembenálló fél szolgálatában is álltak. Emellett fontos szerepet játszottak a gyarmatosítók és rabszolgaság elleni harcban is, hiszen gyakori célpontjaik voltak a rabszolgakereskedők, az így megszökött, megszöktetett rabszolgákat pedig beállították magukhoz.⁷³

Ám nem csak leopárdember társaságok léteztek Afrikában: voltak krokodilember társaságok, páviánember társaságok és oroszlánember társaságok is.^{74,75,76} Ezek a társaságok hasonlóképpen működtek, mint a párductestvéreik, ugyanúgy alkalmaztak kannibalizmust és állati öltözetet.

2.4. A Szentlélek Mozgalom és az Úr Ellenállási Hadserege

A Szentlélek Mozgalom és az Úr Ellenállási Hadserege mondhatni a leghíresebb boszorkányorvos szervezetek, ennek oka a róluk készült tanulmányok mennyisége és a köztudatba való elterjedtebb bekerülése, ezeknek legfőbb alapjai pedig a két szervezet alapítója és vezetője.

A Szentlélek Mozgalom egy lázadó szervezet volt Ugandában a 80-as és 90-es években, alapítója pedig egy Alice Lakwena nevű, az acsoli népből származó nő volt, akinek eredeti neve Alice Auma.⁷⁷ 1985-ben szállta meg elvileg őt egy szellem: se beszélni, se hallani nem volt képes.^{78,79} Auma ezután a Paara Nemzeti Parkba ment, ahol végül médiummá vált, miután találkozott a Lakwena nevű szellemmel. Állítása szerint Lakwena beszélt az állatokkal, a vízzel és a vízeséssel, a Kilak-heggyel és Istennel, akik azt mondták neki, hogy azt a sok szenvedést, ami a világot sújtja, az emberek okozzák mind, de az acsoliak képesek ezt megakadályozni, mert ők Isten kiválasztott népe.⁸⁰ Lakwena acsoli nyelven egyébként hírnököt jelent, és való

⁷¹ Burrows, 1914

⁷² van Bockhaven, 2009

⁷³ Ibid

⁷⁴ Ibid

⁷⁵ Burrows, 1914

⁷⁶ Pratten, 2007, pp. 9.

⁷⁷ <https://www.monitor.co.ug/uganda/news/national/lakwena-s-father-accuses-police-of-interfering-with-his-spiritual-work-1761314> Letöltés ideje: 2023. 10. 09.

⁷⁸ <https://www.monitor.co.ug/Magazines/PeoplePower/Alice-Lakwena-fishmonger--rebel-leader-NRA-Okello-Lutwa/689844-4804780-6ewycnz/index.html> Letöltés ideje: 2023. 10. 09.

⁷⁹ Behrend, 1999

⁸⁰ Ibid

életében állítólag egy olasz férfi volt, aki 95 évesen fulladt bele a Nílusba.⁸¹ Mellette még több szellem is kísértte őt, köztük egy észak-koreaié, egy Medina és egy Miriam nevű szellem is.⁸²

Addigra Ugandában már több éve háború zajlott. Az 1978-79-es ugandai-tanzániai háború következtében megbukott Idi Amin Dada követője a sok idő után először demokratikus választáson (csalva) nyert Obote lett, akit aztán az acsoli származású Tito Okello tábornok bukattatott meg 1985-ben, mikoris acsoli származású katonáival elfoglalta Kampalát, a fővárost. Őt később Yoweri Museveni és katonái üzik el, akit '86-ban elnökké is avatnak. Az északra és Szudánba menekülő acsoliak a mai Dél-Szudán fővárosában, Dzsúbában hozzák létre az Ugandai Népi Demokratikus Mozgalmat (Uganda People's Democratic Movement – UPDM), ami aztán folytatta a polgárháborút.

Ekkor Auma még gyógyítóként és szellemek közvetítőjeként dolgozott Gulu városnak, Acsoliföld mondhatni központjának közelében. A mozgalom legendája szerint 1986 augusztus 6-án Lakwena arra utasította Aumát, hogy hozzon létre egy „Szentlélek Mozgalmat”, amellyel harcolhat a gonosz és a vérontás ellen.⁸³ Lakwena fő célnak Kampala elfoglalását tűzte ki, mely által szerinte eljönne a paradicsom az emberiség számára.⁸⁴ Auma állítása szerint ehhez az kellett, hogy több szellem is megszállja őt, ami az acsoli hiedelmekben igen szokatlan volt. Ezek után Alice felvette Lakwena nevét, és belekezdett a toborzásba, aminek fő eszköze Lakwena próféciáinak és ígéinek hirdetése volt.⁸⁵

Lakwena és követői beálltak az UPDM mögé, és 1986 szeptember 23-án fegyvert is osztottak nekik Kitgum körzetben. Húsz tagja a mozgalomnak vallási énekeket kántálva bemasírozta Guluba, ahol a katonaság lelőtt egy Bibliát szorongató férfit.⁸⁶ Ezek után a mozgalom még „Szentlélek Zászlóalj” néven az UPDM-mel együttműködve kezdett gerilla tevékenységekbe, ezzel gyengítve Museveni Nemzeti Ellenállási Hadseregét (National Resistance Army – NRA). Az első komoly mozgalomhoz köthető eseményre Corner Kilaknál került sor, ahol a lázadó erők nagy része Lakwena követője volt. Ekkor több száz félmeztelen, magát olajjal bekent és vallási rigmusokat üvöltő lázadó rohamozta meg a kormányerőket, akiket sikerült megfutamítaniuk.⁸⁷

⁸¹ Allen, 1991

⁸² Ibid

⁸³ Behrend, 1999

⁸⁴ Ibid

⁸⁵ Ibid

⁸⁶ Allen, 1991, pp. 371-372

⁸⁷ Ibid

Az, hogy a mozgalom hívei ilyen tettekre képesek voltak, nem meglepő, hiszen Lakwena olyan hiedelmekkel mosta át az agyukat, amelyek segítségével halhatatlannak hitték magukat. Lakwena készített is egy húsz pontos előírást, szabályzatot, már-már Mao Cetung-i mintára, melyben leírja, hogyan kell viselkedniük a katonáknak, mit szabad és mit tilos csinálniuk, és hogy milyen, a sikerhez szükséges tulajdonsággal kell bírniuk. Ez az úgynevezett Szentlélek Biztonsági Óvórendszabályok (Holy Spirit Safety Precautions):⁸⁸

„Az ugandai problémák okait és megoldásait csak biblikusan lehet megmagyarázni, és úgy tudjuk megoldani, ha Urunk Jézus Krisztushoz fordulunk, és istenfélő emberekké válunk. (...)

Ennek eredményeképpen a főparancsnok, őszentsége a Lakwena kiadta a Szentlélek Biztonsági Óvórendszabályokat, amelyek száma 20:

- 1. Ne tarts a zsebedben semmiféle bűbájeszközt, fétist vagy kis pálcikák maradványait, beleértve a fogkeféként használtakat! (...)*
- 2. Ne dohányozz! (...)*
- 3. Ne igyál alkoholt! (...)*
- 4. Ne paráználkodj és ne fajtalankodj! (...)*
- 5. Ne veszekedj és ne verekedj senkivel! (...)*
- 6. Ne lopj! (...)*
- 7. Ne légy irigy vagy féltékeny! (...)*
- 8. Ne öl! (...)*
- 9. A Lakwena parancsait és csakis a Lakwena parancsait hajtsd végre! (...)*
- 10. A harcmezőn ne hordj magaddal sétabotot!*
- 11. Nem keress fedezéket a földön, a fűben, a fák, hangyabolyok vagy bármely más ott (a harcmezőn) található akadály mögött! (...)*
- 12. Ne szedj fel a csatatérről olyan tárgyat, amelyet a Lakwena nem ajánl! (...)*

⁸⁸ http://theirwords.org/media/transfer/doc/ug_hsm_1987_01-85efaa9036a1d3fe6efed3faa7ad8ca3.pdf Letöltés ideje: 2023. 06. 24.

13. *Ne ölj hadifoglyokat! (...)*
14. *Kövesd a helyes parancsszavakat, és soha ne vitatkozz a parancsnokkal! (...)*
15. *Úgy szeressétek egymást, ahogyan önmagatokat szeretitek! (...)*
16. *Ne ölj meg semmifajta kígyót! (...)*
17. *Ne egyél együtt senkivel, aki a Szentlélek által nem lett feleskedve!*
18. *Menet közben ne térj be senkinek a házába és ne fogj kezet senkivel!*
19. *Ne egyél disznó- vagy birkahúst, illetve ezekből készült olajat! (...)*
20. *Két heréd legyen, se több, se kevesebb!”*

Egy másik forrás bővebb magyarázatot ad és kiegészíti a rendszabályokat, például: ⁸⁹

- tilos az ellenségtől szerzett fegyverek használni, azokat meg kell semmisíteni;
- tilos a disznó- és a birkahús mellett shea-dió olajat és mézet enni, mivel azokból varázskénőcs készül, és azokkal ápolják a sebesülteket;
- a Lakwena által nem elfogadott amuletteket és fétiseket meg kell semmisíteni;
- nem szabad félni, mert aki fél, azt eltalálja a golyó;
- tisztelni kell a vizet, ha folyón vagy patakon haladnak át az egységek, egy abba ejtett pénzérmével és kagylóval kell „megvásárolni”, hogy ha az ellenség haladna át rajta, akkor azokat megfullassa vagy útjukat gátolja;
- menet közben katolikus dalokat kell énekelni;
- ha valaki embert öl, a szellemeket ki kell engesztelnie.

A szabályzat babonás elemei mellett más boszorkányorvos eszközök is megjelentek a mozgalmon belül. Az említett varázskénőcs shea-dió olajából és mézből készül, és úgy tartották, ha „Afrika vörös földjével” keverik és testükre kenik, akkor az megvédi őket és az ellenség lövedékei le fognak pattanni róluk.⁹⁰ Lakwena azzal is hitegette katonáit, hogy ha követ dobnak az ellenségre, az a levegőben gránáttá fog változni.⁹¹ Hasonlóan viselkednek a

⁸⁹ <https://www.monitor.co.ug/Magazines/PeoplePower/Alice-Lakwena-fishmonger--rebel-leader-NRA-Okello-Lutwa/689844-4804780-6ewycnz/index.html> Letöltés ideje: 2023. 10. 09.

⁹⁰ Ibid

⁹¹ Ibid

Lakwena által kígyócsontokból és méhviaszból készített bájitalai, amik röptükben rovar-, méh- és más állatok rajává válna.⁹²

Lakwena a parancsnoki és prófétai feladatai mellett a sebesültek ápolását is magára vállalta. A shea-dió olajából készített gyógykenőccseivel látta el a sebesülteket, és csak ő, szűz kisfiúk vagy már nemi életet nem élő idős asszonyok foglalkozhattak velük.⁹³ Másik fontos feladata az ütközetek spirituális előre lejátszása. Ekkor a maga körül égő faszéndarabokon olvasztotta, égette el az ellenségről mintázott, kis botokból és drótból készített miniatűrjeit (pl. helikopterek, harckocsik, tüzérség).^{94,95}

Ezeken a pontokon jól látszik, hogy a hiedelmek vagy Auma ideológiája gyakran fontosabb volt a szervezet számára, mint a katonai észérvek. A fegyverhasználat és fedezékvédelem megtagadása, a gyilkolástól való elrettentés és a halhatatlanság katonákkal való elhitetése nem tartoznak a sikeres hadviselés eszköztárába, ami később ki is mutatkozott az acsoliföldi felkelés során.

A korai sikerek véleményem szerint a mozgalom hadviselésének újszerűségéből erednek. A már vallásos igehirdetéssel, az acsoli nép „kiválasztottságának” hangoztatásával, és boszorkányorvosi képességeinek elhitetésével nem csak saját erejének és az újoncok számának növelését érte el, hanem az ellenségbe is csepegtettek félelmet. Az, hogy agymosott fegyvertelen, védtelen harcosok százai rohamozzák meg az állig felfegyverzett katonákat, olyan örülségnek számít, amit értelmes ember szerint csak akkor tennének meg, ha a természetfeletti képességeik valódiak lennének. Így az NRA katonái a mozgalom ilyesféle támadásának abszurditásából elhihették, hogy Lakwena szellemekkel támad, félelmükben pedig egyre megfutamodtak.

Bár az 1986-os év sikeresnek mondható a HSM szempontjából, a következő évben fordult a kocka. A karácsonyi időszakban az NRA több, mint 700 lázadót ölt meg.⁹⁶ Ennek ellenére az eddigi sikerekre felbuzdulva Lakwena összegyűjtötte csapatait, hogy egyenesen Kampala felé vonuljon. A HSM és az UPDA erői újból Corner Kilaknál találkoztak az NRA seregével, és egy többnapos, több kisebb ütközetből álló csatát vívtak. Az első csata január 14-én folyt, amikor is a HSM katonái az UPDA embereivel kiegészülve megrohamozták az ott

⁹² Ibid

⁹³ Ibid

⁹⁴ Ibid

⁹⁵ Allen, 1991, pp. 372.

⁹⁶ Ibid

állomásozó NRA-sokat.⁹⁷ A HSM katonái félmeztelenül, bekenve, botokkal és kövekkel a kezükben, katolikus énekeket üvöltve rontottak le az ellenségre, anélkül, hogy fedezéket használtak volna. Bár súlyos veszteségeket szenvedtek az első támadással (kb. 180-200 halott), mégis sikerült megfutamítaniuk az NRA-t még aznap egy második támadás során, és több harceszközüket is megszerezték. Két nappal később a lázadók újabb támadást indítottak, ám ekkor a kormányerők állták a sarat, megtörték a lázadók seregét, és visszafoglalták Corner Kilakot – egy HSM katona visszaemlékezéséből.⁹⁸ A Tahere Sita ellenben azt írja, hogy az első és utolsó támadást is a kormányerők kezdték meg, és végül kb. 400-500 lázadót megöltek.^{99,100}

A súlyos vereség megbontotta a HSM és az UPDA kapcsolatát. A Szentlélek Mozgalom, aminek eddig a fegyveres szárnya az UPDA négy zászlóalja közül az egyik volt, kivált, és függetlenül folytatta tovább a harcot Opitból, Lakwena fő vallási székhelyéből.¹⁰¹ Április 20-án meg is támadták Gulut, amit az UPDA erőinek sikerült megvédeniük, ám olyan félelmet keltett bennük a HSM katonáinak elszántsága és hite, hogy nagy részük disszidált.¹⁰²

Az év során több UPDA katona is átállt Lakwena szolgálatába, köztük rendes kiképzést kaptak is. Annak ellenére, hogy a HSM seregének elhagyása halállal büntetendő volt, és sokan csak azután csatlakoztak, hogy több családtagját is megölték a mozgalom tagjai, azok fogságba kerülésük vagy a háború után is hűségesek és Lakwena erejében hívők maradtak, köztük pl. Prof. Isaac Newton Ojok, Uganda egykori oktatásügyi minisztere.¹⁰³

Ez év száraz évszaka volt Lakwena csúcspontja. Seregének a száma meghaladta a 6000 főt, szinte egész Acsoliföldet és Észak-Ugandát irányítása alá vonta, és ősszel már a főváros közelében is járt.¹⁰⁴ A Szentlélek Zászlóaljat átnevezte Szentlélek Mobilis Erőkre, emellett létrehozta Információs és Reklámügyi Osztályt (Department of Information and Publicity), hogy pozitívan fesse le a mozgalmat, miután a Szentlélek Mozgalom a nyugati médiába is bekerült.¹⁰⁵

Azonban Acsoliföldön kívül az ugandai lakosság már ellenségesen viseltetett iránta, és az NRA-t támogatták a háborúban. Október végén az igandai mocsárban mért az NRA végső

⁹⁷ <https://observer.ug/news/headlines/77011-how-rwigyema-escaped-corner-kilak-rebel-attack> Letöltés ideje: 2023. 06. 25.

⁹⁸ Ibid

⁹⁹ Ibid

¹⁰⁰ Allen, 1991, pp. 372.

¹⁰¹ Ibid

¹⁰² Ibid

¹⁰³ Ibid pp. 373

¹⁰⁴ Ibid

¹⁰⁵ Behrend, 1999

csapást a mozgalomra, ahol maga Lakwena is megsebesült.¹⁰⁶ Decemberben megmaradt követőivel átmenekült Kenyába, ahol illegális bevándorlóként letartóztatták.¹⁰⁷

Jóllehet az ugandai kormány ősztől amnesztiában részesítette a lázadókat (kb. 8 ezer katona tette le a fegyvert), és a HSM megszűnt, az acsoliföldi lázadás fél év múlva újból kitört. Ezt pedig a „Lakwena Második Rész” (Lakwena Part Two – L2) nevet kapta.¹⁰⁸

Ám ez a mozgalom nem egy szervezet képviselőjében állt, több kisebb csoport volt a tagja, melyek magukat szellemekkel megszálltnak mondó vezetők szerveztek maguk köré az acsoli népből.¹⁰⁹ Például volt egy Magendo Acan nevű médium, aki azt vallotta, hogy James Bond, Adolf Hitler és Mussolini szellemei segítik őt.¹¹⁰ Az L2 csoportok tagjai híresek lettek erőszakosságuk és a hadifoglyaikkal való bánásmódjuk szörnyűségéről: rengeteg embert kaszaboltak halálra bozótívágókkal, égettek meg vagy el elevenen.¹¹¹

Ám a leghíresebbek Severino Lukoya és Joseph Kony voltak. Lukoya Alice Auma apja volt, aki azt terjesztette, hogy Lakwena és a többi őt segítő szellem lánya bukása után belé szállt, és most ő folytatja az acsoli nép „tisztítóhadjáratát”.¹¹² Úgy is hívták még, mint otong-tong: az, aki bozótívágójával darabolja fel ellenségeit.¹¹³ Lukoya szervezetét az Úr Hadseregének hívták (Lord’s Army – LA).¹¹⁴

A másik, Kony, egy egykori UPDA-tábornok, aki a „Fekete Zászlóaljnak” (UPDA Black Battalion) is spirituális vezetője volt.¹¹⁵ Még iskolás korában csatlakozott egy „Kereszteslovag” csoporthoz, amelynek tagjai katolikus templomokban énekelnek és táncolnak. Miután kiesett az iskolából, sikerült meggyőznie a Fekete Zászlóaljat természetfeletti képességéről, később pedig már egy ötezer fős HSM sereget irányított. Ezt a sereget elvileg Lakwenával egyidőben kellett volna megindítania délnek, mint azt a kitgumi tanácskozásukon Kony, Lakwena és annak apja megbeszélték, ám ezt nem tette meg.^{116,117} Ehelyett a még előző évben az ő által létrehozott „Úr Ellenállási Hadseregébe” (Lord’s Resistance Army - LRA) kezdett toborozni.¹¹⁸ A

¹⁰⁶ Allen, 1991, pp. 373.

¹⁰⁷ Ibid

¹⁰⁸ Ibid

¹⁰⁹ Ibid, pp. 374.

¹¹⁰ Ibid

¹¹¹ Ibid, pp. 373.

¹¹² Ibid, pp. 374.

¹¹³ Ibid

¹¹⁴ Dolan, 2000

¹¹⁵ Allen, 1991, pp. 372.

¹¹⁶ Ibid

¹¹⁷ Ibid, pp. 373.

¹¹⁸ Dunn, 2004, pp. 140.

hadseregének létszáma Lakwena bukása után erősen megemelkedett, köszönhetően annak, hogy több elemet is átvett a Szentlélek Mozgalomtól, például a beavató és mosdató rituálékat, így több HSMF katona átállt hozzá.¹¹⁹ Olyannyira Lakwena állt Kony toborzási módszereinek a központjában, hogy még azt is elkezdte terjeszteni, hogy ő valójában Auma egyik rokona, és hogy így Lakwena és társ szellemei őt támogatják – ezt Alice azonban cáfolta.¹²⁰

Az újabb acsoliföldi felkelés elején a két vezető szövetséget kötött, amit „Szentháromságnak” hívtak.¹²¹ Ebben Severino volt a Wod (atya), Joseph a Won (fiú), és a fogságban lévő Alice a Tipu Maleng (szentlélek).¹²² Az ő triumvirátusuk vezette főként az L2-t, mely során nem csak az ugandai kormány ellen, hanem az UPDA és a szudáni SPLA-lázadók csapatai ellen is harcoltak. Az utóbbi ellen azért, mert az ugandai kormány pénzelte őket - cserébe a szudáni kormány pedig az LRA-t támogatta.^{123,124} Az L2 UPDA elleni harca ahhoz vezetett, hogy az UPDA békét kötött a kormánnyal, melynek következtében katonái többsége beépült az NRA-ba. Természetesen sok acsoli nem szeretett volna az ösellséggel együtt harcolni, ezért rengetegen álltak be Lukoya és Kony seregébe.¹²⁵

Arról, hogy a Szentháromsággal mi történt ezután, nem találtam semmilyen (hiteles) forrást, de azt tudjuk, hogy a kilencvenes években az Úr Ellenállási Hadserege jelentős fegyveres szervezetté vált, köszönhetően a tömeges acsoli csatlakozás és a szudáni kormány támogatása mellett a hadviselés egy újszerű intézményének: a gyerekkatonaságnak.

Az ugandai Úr Ellenállási Hadserege az egyik leghírhedtebb szervezet, mely egyrészt spirituális befolyással katonáit súlyos háborús bűnök elkövetésére való készítése, másrészt gyerekek nagyszámú harcászati alkalmazása miatt ismert. Joseph Kony azt terjeszti, hogy ő az új messiás, Isten prófétája, a második Jézus, és hogy ő a Szentlélek, a közvetítő a szellemek és az emberek között. Azt mondja, hogy szellemek szállták meg, melyeknek segítségével természetfeletti képességekkel rendelkezik, ilyen például a jövőbe látás, a láthatatlanná válás, az alakváltás és a gondolatolvasás.^{126,127} Céljával azt, tűzte ki, hogy Ugandából egy acsoliközpontú, a Tíz Parancsolatot követő keresztény államot csináljon.¹²⁸ Idővel azonban az

¹¹⁹ Ibid

¹²⁰ Ibid

¹²¹ Allen, 1991, pp. 374.

¹²² Ibid

¹²³ Ibid, pp. 375.

¹²⁴ Dunn, 2004, pp. 140.

¹²⁵ Ibid

¹²⁶ García, 2020

¹²⁷ Nistor, Merrylees & Holá, 2020

¹²⁸ García, 2020

ugandai és a szudáni kormány megegyezésével és együttműködésével az LRA kiszorult Ugandából, további műveleteiket (Dél-)Szudánban, a Kongói Demokratikus Köztársaságban, a Közép-afrikai Köztársaságban és Csádban hajtották, hajtják végre.^{129,130}

Társaival gyerekeket raboltak el falvakból, iskolákból, kórházakból, templomokból, a piacról vagy útjuk közben.¹³¹ A fiúkból gyerekkatonákat, a lányokból nagyrészt szexrabszolgát, némelyikükből pedig szintén katonát csinált.¹³² A szakértők 600.000 és 800.000 fő közé teszik az LRA által elrabolt gyerekek számát.^{133,134} Ezek a támadások azonban nem csak rablásokból, hanem mészárlásokból is összetevődtek, gyakori volt a végtagok levágása vagy az emberek megégetése.¹³⁵ Az egyik leghíresebb támadás Kongóban volt, ami „karácsonyi mészárlásként” került be a közismeretbe: ekkor több, mint 865 embert öltek meg, és több, mint 160 gyereket raboltak el néhány hét leforgása alatt.¹³⁶

A gyerekeket sokkal könnyebb befolyásolni, a természetfeletti dolgokra az ő agyuk fogékonyabb, és ezt ki is használta: azzal tartotta őket terrorban, hogy elhitette velük, hogy a szolgálatában állnak a gonosz szellemek (cenek – az acsoli hitvilágnak a részei, megszállják az embereket és pokoli fájdalmakat okoznak nekik), akiknek segítségével mindent lát és mindent hall, belelát a fejekbe, úgyhogy, ha bárki megpróbálna megszökni, arra ráküldi a szellemeket.¹³⁷ Ugyanez a sors vár arra is, aki ellenszegül akaratának.¹³⁸

A gyerekkatonák kiképzésük során brutális fizikai és mentális szenvedésen mentek keresztül. Agyonverette őket, mondván, így nem fognak többé fájdalmat érezni. Végignézett velük több kivégzést, majd később nekik is végre kellett azokat hajtani. Ha szökésen kapták őket, büntetésül le kellett nyúzniuk a bőrt társaikról. Valóságos agymosáson mentek keresztül: Kony arra tanította őket, hogy parancsára mindent tegyenek meg - legyen az gyilkosság, kínzás, nemi erőszak, kényszerített házasság vagy terhesség -, hiszen az a helyes út, az Isten akarata és az a mód, hogy elkerüljék az ő és a szellemei büntetését.^{139,140,141} Gyakran

¹²⁹ Vinci, 2005, pp. 360

¹³⁰ Dizseri, 2016

¹³¹ Ibid

¹³² Vinci, 2005, pp. 360

¹³³ Ibid

¹³⁴ Dizseri, 2016

¹³⁵ Allen, 1991, pp. 372.

¹³⁶ Dizseri, 2016

¹³⁷ García, 2020

¹³⁸ Ibid

¹³⁹ Nistor, Merrylees & Holá, 2020

¹⁴⁰ Vinci, 2005, pp. 360

¹⁴¹ García, 2020

a saját szüleiket kellett megölniük, hisz az egy olyan súlyos bűn, amelynél súlyosabbat már követhetnek el.¹⁴²

Kony a már említett Lakwenától átvett shea-olajas beavatást úgy alakította saját képére, hogy nem az egész testére kente a katonáknak a kenőcsöt, hanem kereszt alakban kente rájuk hamuval együtt.¹⁴³ Ugyanígy járt el a harcok előtt, hogy golyóállóságot biztosítson fegyvereseinek, illetve megóvjá őket a gonosz szellemektől.¹⁴⁴

2.5. Boszorkányorvos hadurak

A Szentlélek Mobilis Erők és az Úr Ellenállási Hadserege is lényegesen különbözik a donzo tonoktól vagy a kamadzsoroktól, mégpedig abban, hogy a katonák szuperképességei kitől erednek. Míg a tonoknál a beavatottak kitanulják a boszorkányorvoslást, ezáltal minden tag képes magának természetfeletti képességeket szerezni, természetfeletti cselekvéseket csinálni, addig a Szentlélek Mozgalomnál és az Úr Ellenállási Hadseregénél egy-egy ember van, aki felel a szervezet emberfeletti képességeiért, és az nem más, mint maga a szervezet vezetője. Az ilyen vezetőre alkalmazom a „boszorkányorvos hadúr” kifejezést.

A boszorkányorvos hadúr egy olyan dozó szervezetet alapító, irányító vezető, aki a szervezetnek a hiedelemvilágát és babonáit, boszorkányorvos módszereit megteremti, kitalálja. Ő az, aki képességeiről meggyőzi az embereket – legyen az védő vagy pusztító mágia, szellemek irányítása, stb. -, átmossa az agyukat avagy elhiteti velük, hogy ezeket a képességeket csak ő képes biztosítani és használni, ezáltal függési viszonyt kialakítva katonái felett.

Persze nem csak Ugandában léteznek, léteztek boszorkányorvos hadurak. Afrika többi részén, sőt Afrikán kívül is léteztek, léteznek olyan dozó szervezetek, melyeket maguknak varázsképeket tulajdonító személyek vezettek, vezetnek.

A 20. századi Német Kelet-Afrikában a német gyarmatosítók egy kegyetlen kizsákmányoló rendszert építettek ki. A különböző törzsekre hatalmas adókat róttak ki, és mindenkit arra köteleztek, hogy gyapotot termesszen. 1905-ben a feketéknek elégük lett, és egy két évig tartó szabadságharc tört ki, amit csak „maji maji lázadásnak” hívnak.

¹⁴² Dizseri, 2016

¹⁴³ García, 2020

¹⁴⁴ Ibid

A lázadás kitörésének előzménye, hogy egy Kinjikitile Ngwale nevű médiumot állítása szerint megszállt egy Hongo nevezetű kígyószellem, ezután pedig magát Bokeronak nevezte el.¹⁴⁵ Azt állította, hogy Hongo természetfeletti képességekkel ruházta fel azért, hogy a németeket kiűzze Kelet-Afrikából. Legfőbb boszorkányorvos „találmánya” egy varázsvíz volt, amelyet ha magunkra öntünk, a németek lövedékeit vízzé változtatta volna.¹⁴⁶ A víz szuahéliül maji, innen ered a lázadás elnevezése. A varázsvíz tartalmazott még ricinus olajat és kölesszemeket is. Bokero keverte a muzulmán és helyi törzsi hitvilágokat, ezt az újat pedig törzsek meggyőzésére használta, hogy csatlakozzanak hozzá.¹⁴⁷ Ennek meg is volt a sikere, hamarosan több ezer afrikai katona követte őt, dárdákkal és (esetenként mérgezett) nyilakkal, kölesindával a fejükön.¹⁴⁸ Miután matumbi törzsbéli harcosaival feldúlták Samangát, a német hatóságok letartóztatták és felakasztatták.¹⁴⁹ Halála előtt kijelentette, hogy varázsszerét már rég elterjesztette és a lázadás folytatódni fog.¹⁵⁰ Ez így is történt, Bokero „majijában” még sokáig hittek a többi lázadó törzsek, és általános felkelést hirdettek. Történt ez egészen 1907-ig, mikor is a gyarmat kormányzója, Gustav Adolf von Götzen kérésére érkezett katonai támogató erők segítségével és a mezőföldek felperzselésével sikerült leverni a felkelést. A szavannák felgyújtásával azonban megkezdődött az „Ukame” (Nagy Éhínség), melyben 300.000 ember is meghalhatott.¹⁵¹

A „víz golyóállóvá tesz” toposz másutt is megjelenik, Afrikában különösen, hiszen az afrikai hiedelemvilágban a víznek tisztító és védelmező képességet tulajdonítanak.¹⁵² A maji-maji lázadók könnyen összetéveszthetőek a Kongói Demokratikus Köztársaságban jelen lévő mai-maikkal. A függetlenedés után megjelent, de az első kongói háború során elterjedt mai-mai vagy mayi-mayi (a szuahéli kivui dialektusában víz) fegyveres szervezetek máig jelen vannak Kelet-Kongóban.¹⁵³ Ezek a csoportok először saját falvaik, törzseik védelmére szerveződtek, hogy megvédjék magukat a kormányerőktől, a banyamulengéktől (kongói ruandaiak) és más lázadóktól.¹⁵⁴ A szervezeteket törzsfők vagy volt katonák alapították, és az ő ideológiáik és hiedelmeik jelennek meg a szervezet hitvilágában. Maga a mai-mai megnevezés az első kongói háború során jelent meg, miután ezek a területvédő erők elkezdtek varázsvizet alkalmazni,

¹⁴⁵ Hull, 1992

¹⁴⁶ Ibid

¹⁴⁷ Ibid

¹⁴⁸ Petraitis, 1998

¹⁴⁹ Hull, 1992

¹⁵⁰ Ibid

¹⁵¹ Iliffe, 1967, pp. 495.

¹⁵² Wild, 1998, pp. 452.

¹⁵³ Ibid

¹⁵⁴ Ibid

melyek segítségével „úgy halad át a lövedék a testükön, mintha vízen menne át”, illetve maga a golyó is lövedékké változik.^{155,156} Azt persze meg kell említenem, hogy nem mindegyik mai-mai hisz a varázsvízben, azokat is mai-maiknak hívják, akik más boszorkányorvos eszközöket használnak. Egy másik jellemző boszorkányorvos eszköz egy olyan varázsszer, ami szintén golyóállóvá tesz – azzal a különbséggel, hogy csak abban az esetben működik, ha a katona szexuális tevékenységet folytat.^{157,158} Ennek – és még néhány más tényezőnek – köszönhetően megnőtt a nemi erőszakok száma, és a hadurak ezt az általuk kitalált boszorkányorvoslást is fel tudják használni, hogy harcosaikat az erőszak fokozására és háborús bűncselekmények elkövetésére rávegyék, kihasználva azok félelmét. Vannak viszont mai-mai vezérek, akik pont, hogy tiltják a szexet, mert az hatástalanná teszi a varázslatot, bepiszkolja az egyén szellemét.¹⁵⁹ Hasonló okból is gyakran harcolnak a mai-mai tagok meztelenül vagy növényeket magukra akasztva.¹⁶⁰

Azok a hadurak, akik korábban katonák voltak, gyakran használják ki tapasztalataikat és tudásukat, hogy embereiket megtévesszék, és elhitessék velük, hogy természetfeletti képességeik vannak. Ezeket a képességeket általában valamilyen rituálé során osztják meg katonáikkal. Emellett előszeretettel alkalmaznak kiskorúakat könnyű befolyásolhatóságuk miatt. Nathan Nunn és Sánchez de la Sierra 53 különböző „varázslatot” különítettek el a mai-maikat vizsgálva: pl. golyóállóság, sebezhetetlenség, láthatatlanság, „szellemlátás”, állatokkal való beszéd, alakváltás, lövedék/gránát/helikopter levegőben való megállítása és/vagy elpusztítása, eltűnt dolgok megtalálása, védelem támadás/betegség/éhezés/bűncselekmény ellen, gondolatolvasás, „lucaszékezés” (boszorkányok felfedése), termékenység-növelés, megőrijtés, spirituális lopás, nemzőképtelenné tevés, stb.^{161,162}

Az első kongói háború során a lázadók a mai-maikkal szövetkezve győzték le Mobutu elnök seregeit. A mai-maikat az AFDL (Alliance des Forces Démocratiques pour la Libération du Congo-Zaïre – Demokratikus Erők Szövetsége Kongó-Zaire Felszabadításáért) elsősorban amolyan előőrsként alkalmazták nagy számuk, de rosszabb minőségű fegyverzetük miatt. Arra azonban nem számítottak, hogy a demoralizált kormányerők a nagyszámú és magabiztos

¹⁵⁵ García, 2020

¹⁵⁶ Wild, 1998, pp. 452.

¹⁵⁷ Asadi, 2014

¹⁵⁸ <https://www.youtube.com/watch?v=ZbZIK9Ce0yM> Letöltés ideje: 2023. 04. 05.

¹⁵⁹ Wild, 1998, pp. 453.

¹⁶⁰ Ibid

¹⁶¹ García, 2020

¹⁶² Nunn, Sanchez de la Sierra, 2017

harcosokat meglátva megfutamodnak.^{163,164} Bár a kongói katonaságban nem voltak intézményesítve hiedelmek és babonák, a katonák babonás neveltetésüknek köszönhetően elhitték ellenségeik szuperképességeit és nem mertek harcolni velük.¹⁶⁵ Így történhetett meg, hogy az AFDL az Albert-tótól Kisanganiig fél év alatt eljutott - ami Magyarország kelet-nyugati hosszának másfélszerese (kb. 700 km) -, anélkül, hogy komolyabb összecsapások történtek volna a kormányerők és közöttük.¹⁶⁶ Végül hiába ért véget a háború a lázadók győzelmével, Kelet-Kongóban máig harcok vannak különböző fegyveres szervezetek között, és így a mai napjainkban is léteznek.

A Kongói Demokratikus Köztársaságban a mai-maikon és a leopárdember társaságokon kívül más boszorkányorvos milíciák is voltak. 2011-ben a Közép-Kasai-tartománybeli badzsila kaszandza törzs vezetője meghalt, az új törzsfő pedig a dél-afrikai fogságából visszatért Jean-Pierre Mpandi lett. Azonban, mivel a törzs ellenzéki támogató volt, a tartomány kormányzója csak akkor volt hajlandó elismerni Mpandi hatalmát, ha csatlakozik a kormánypárthoz.¹⁶⁷ Ezt Jean-Pierre nem tette meg, a törzs és a kormány ellentétei pedig 2016-ban egy hároméves belháborúhoz vezetett, miután Mpandi milíciákat állított fel és nyíltan fellázadt.¹⁶⁸ Mpandi felvette a törzsfők által viselt Kamwina Nsapu címet (jelentése fekete hangya), milíciáit is erről nevezte el.¹⁶⁹ Lázadása nem ért sokáig, mivel még abban az évben Tshimbuluban a biztonsági erők egy összecsapásban a nyílt utcán lötték agyon, testét pedig nem hagyták eltemetni.¹⁷⁰ Csakhogy ezzel, és még más civilekkel szemben alkalmazott súlyos túlkapások (népirtás, fosztogatás, tömeges nemi erőszak) a rendőrség és katonaság részéről arra ösztönözte a népet, hogy folytassák a háborút, immáron vezető nélkül, több kisebb csoportra bomolva.¹⁷¹

Ezek a kamuina nszapu milíciák rengeteg féle boszorkányorvos eszközt alkalmaztak. Viseltek magukon fétiseket, talizmánokat, bájjitalokat (tshizaba), bizonyos növények leveleit és bizonyos állatok testrészeit a sebezhetetlenség reményében.¹⁷² A tshizabákat például tshiota nevezetű tűz-ceremoniákon öntik magukra, ezáltal kívánnak golyóállóságot biztosítani.¹⁷³

¹⁶³ Wild, 1998, pp. 453.

¹⁶⁴ Ibid, pp. 454.

¹⁶⁵ García, 2020

¹⁶⁶ Wild, 1998, pp. 453.

¹⁶⁷ <https://web.archive.org/web/20170809041518/http://www.irinnews.org/analysis/2017/07/31/briefing-conflict-kasai-drc> Letöltés ideje: 2023. 10. 20.

¹⁶⁸ Ibid

¹⁶⁹ Ibid

¹⁷⁰ The Carter Center Expert Mission Report: DRC, 2018, pp. 15

¹⁷¹ Ibid

¹⁷² Bakamana, Magesa & Majawa, 2021, pp. 410-411.

¹⁷³ Ibid

Bizonyos madarak csontjait viselve hitték, hogy madárként képesek repülni, illetve bizonyos gyümölcsökről azt tartották, hogy miután eldobják azokat, felrobbannak.¹⁷⁴ Mások abban hittek, hogy ha papucsukat fülükhöz emelik, telefonként képesek azt használni.¹⁷⁵

A szellemek is fontos részei az nszapuk hitvilágának. A beavatásokon gyakran arra kényszerítették az újoncokat (akiknek nagy része gyerek volt), hogy vágják le egy hadifogoly fejét és igyák meg a kiömlő vérüket más rituális italok mellett, hogy így szálljon beléjük ellenségük szelleme, ezáltal erősebbé válva.¹⁷⁶ Az nszapuk úgy hitték, ha egy varázsigét kimondanak, megjelenik a vizek egy őrzőszelleme (nkwembe), aki képes őket tanáccsal ellátni.¹⁷⁷

A gyerekek alkalmazása is megszokottá vált, indokolva ezt azzal, hogy a gyerekek angyali teremtmények, és úgysem eshet bántódásuk. Megszokott taktika volt, hogy csatáknál első rohamban a kislányokat küldték be, mivel azok szoknyáikkal képesek megfogni a golyókat. Őket követték a kisfiúk, akiknek a kezükben a botok halálos fegyverré változnak, és csak ők utánuk támadnak a felnőtt katonák. Hasonló okokkal indokolták a hadvezérek, hogy miért gyerekekkel vették körül magukat.¹⁷⁸

A lázadások végül 2019-ben értek véget, miután ellenzéki jelölt nyerte a választásokat. Ezt követően a nszapuk nagy része letette a fegyvert, több hadúr is feladta magát a rendvédelmiseknek, és támogatásukról biztosították az új vezetést.

2.6. A Boko Haram és a kameruniak hiedelem-hadviselése

A Boko Haram, eredeti nevén Szunná Népcsoportja a Tanításért és Dzsihadért (Dzsamá'at Ál asz-Szunná lid-Dáh'wah wá'l-Dzsihad) egy 2002-ben létrehozott szalafista iszlám szervezet, ami először vallási szektaként indult Nigéria Borno tartományában, de a szekta alapítója és vezetője, Mohammed Juszuf meggyilkolása után Abubakar Sekau vezetésével terrorszervezetté alakult 2009-ben. 2015-ig az egyik legtöbb áldozatot követelő terrorszervezet volt a világon, rengeteg merényletet hajtottak végre iskolák, kórházak, rendőri és katonai, illetve egyházi épületek ellen. 2015-ben azonban a szervezet kettészakadt: Sekau

¹⁷⁴ Ibid, pp. 411-412.

¹⁷⁵ Ibid, pp. 412.

¹⁷⁶ García, 2020

¹⁷⁷ Bakamana, Magesa & Majawa. 2021, pp. 412.

¹⁷⁸ García, 2020

vezetésével megmaradt a Boko Haram, de a kiválók csatlakoztak az Iszlám Államhoz, és ők lettek az Iszlám Állam Nyugat-afrikai Vilajetje (Islamic State's West Africa Province - ISWAP) - ez a vilajet alatt működött például a Nagy Szaharai Iszlám Állam, ami 2022-től saját Száheli Vilajetet alkot.¹⁷⁹

Bár a szervezet egyértelműen egy szélsőséges iszlamista, dzsihadista szervezet, a helyi hausza és más nigériai nemzetek hiedelemvilágát beépítette nemcsak a csoport hitvilágába, de eszköztárába is.

A Csád-tó környéke, a Csád-medence szörnyen babonás lakossággal rendelkezik. Megszokott a helyiek körében a véráldozat (állati és emberi egyaránt), a fétisek és talizmánok használata, hogy megóvják magukat a gonosz szellemektől, természeti csapásoktól és boszorkányoktól.¹⁸⁰ A városokban és kisvárosokban máig vannak szalafista Bori-Zar fétispap szekták, akik a Bori-Zar szellemekre hivatkozva mondják ki a törvényt és tartanak szertartások, hogy a gonosz katonákat támogató szellemeket elűzzék.¹⁸¹ Bár mind a Boko Haram, mind az ellenük harcban álló hadseregek tagadják, az összes fél katonái igénybe veszik ezen szekták pogány szolgáltatásait, áldozatot mutatnak be és fétiseket hordanak a ruháik alatt, abban bízva, hogy ezzel láthatatlanokká, golyóállóvá tudnak válni, illetve, hogy azok megóvják őket az ellenség szellemeitől vagy a sterilitástól.¹⁸² A Boko Haramról úgy tartják a helyiek, hogy valójában gonosz szellemek, démoni erők, mivel a helyi hitvilágban az olyan súlyos tetteket, amelyeket ők elkövettek, arra ember nem képes.^{183,184} Ezeket a szellemeket (iskoki) erős szelekként írják le, ami végigsöpör a földeken.¹⁸⁵ A Boko Haram a helyiek babonásságát kihasználva alkalmaz olyan gyerekeket, akikre magányosan találtak rá. Ezeket a gyerekeket legtöbbször hírszerzőkként és összekötőkként alkalmazzák – de persze katonákként és pokolgépes öngyilkos merénylőkként sem félnek bevetni őket.¹⁸⁶ Mivel a hausza nép hitében a gyerekek gyakran a szellemi világ hírnökeinek vannak számontartva, illetve a vadonban egyedül mászkáló gyerekeket szellemeknek nézik, nem merik őket megközelíteni.¹⁸⁷ Ezeket a gyerekeket a Boko Haram is boszorkány gyerekeknek tartja, és hiszik, hogy a materiális

¹⁷⁹ Ifeka, 2021, pp. 65.

¹⁸⁰ Ibid, pp. 55.

¹⁸¹ Ibid, pp. 55-56.

¹⁸² Ibid, pp. 68.

¹⁸³ Ibid, pp. 65.

¹⁸⁴ Ibid, pp. 69.

¹⁸⁵ Ibid

¹⁸⁶ Ibid

¹⁸⁷ Ibid, pp. 70-71.

fegyverek mellett spirituális erejük is van.¹⁸⁸ Úgy tartják, hogy a boszorkány gyerekek (hauszául kurwa) képesek gyerek-, de akár felnőtt katonává is válni harc közben, és alakjukat nagyon rugalmasan tudják változtatni.¹⁸⁹

2016-ban Kamerun katolikus diktátora, Paul Biya, eltörölte a boszorkányság tiltását, és utasította a törzsfőket, hogy vessék be boszorkányaikat és varázslóikat a Boko Haram ellen.¹⁹⁰ Erre felbuzdulva több fiatal állt úgy harcba, hogy előtte a marabutoktól (afrikai iszlám vallási személyek, akik a hadseregben is szolgálnak) vásároltak talizmánokat, melyek semlegesítik a Boko Haram tüzét.¹⁹¹ Baba Boukar, egy marabut, azt állította, hogy sok évnyi boszorkányság tanulmányozása után ő is képes átkokat szórni és gyógyítani, illetve, hogy vagy varázseszközöket, vagy vámpirizmust kell használni.¹⁹² Vámpirizmus alatt azt értik, hogy ráolvasással misztikusan eszik meg ellenfelük szívét, vagy teszik őket rabszolgájukká.¹⁹³

Így egy olyan hadviseléshez folyamodtak, melyet hiedelem-hadviselésnek nevezek: babonák, hiedelmek terjesztését használták, hogy ellenfelük morálját és akaratát megtörjék, félelmet keltve bennük, így ki tudják zsarolni belőlük a megadást vagy a menekülést. A Sambisa-erdő Nigéria és Kamerun határán elterülő erdőség, a helyiek már régóta gonosz, sötét varázserdőnek tartják, mivel úgy hiszik, hogy szellemek lakják.¹⁹⁴ Ez az erdő sokáig adott otthont a Boko Haram központjának. Úgy sikerült egyszer a kameruniaknak elijeszteniük a szalafistákat onnan, hogy elhitették velük, hogy az erdő kígyói és darazsai, melyek gyakran „támadták” őket, valójában szellemek, melyeket a kameruniak küldtek rájuk.¹⁹⁵ 2021-ben ebben az erdőben halt meg Sekau, miután az őt bekerítő ISWAP erők parancsokára akarta robbantani magát.¹⁹⁶

¹⁸⁸ Ibid

¹⁸⁹ Ibid, pp. 71-72.

¹⁹⁰ <https://eu.usatoday.com/story/news/world/2017/01/12/cameroon-uses-witchcraft-fight-boko-haram/96480570/>
Letöltés ideje: 2023. 11. 09.

¹⁹¹ Ifeka, 2021, pp. 69.

¹⁹² <https://eu.usatoday.com/story/news/world/2017/01/12/cameroon-uses-witchcraft-fight-boko-haram/96480570/>
Letöltés ideje: 2023. 11. 09.

¹⁹³ Ibid

¹⁹⁴ Ifeka, 2021, pp. 69.

¹⁹⁵ García, 2020

¹⁹⁶ <https://humanglemedia.com/boko-haram-strongman-shekau-dead-as-iswap-fighters-capture-sambisa-forest/>
Letöltés ideje: 2023. 11. 09.

2.7. Szélsőséges vallási szervezetek és a „dozóság”

Mint korábbi példákból látható volt, a dozó szervezetektől nem idegen a szélsőséges vallásosság. Azokon a területeken, ahol a helyi hiedelmek még mindig fontos részét alkotják a társadalomnak, a vallásukat is keverik a babonáikkal. Így több szélsőséges vallásos fegyveres szervezet is alkalmaz boszorkányorvoslást és hisz az ember alkotta varázslatokban.

A Közép-afrikai Köztársaságban a 2012-ben kitört polgárháború elején két nagy szereplő közt folyt a harc: a muzulmán vallási északon a Séléka (szangóul koalíció) - majd félév múlva új nevén ex-Séléka -, és az államcsíny után hatalomra került kormány támogatói, az anti-balaka (régi nevén anti-machete) milíciák.

Az anti-balaka milíciák eleinte biztonsági fegyveres szervezetekként kezdték 2003-ban, hogy a kameruni és csádi rablóktól megvédjék a falukat.¹⁹⁷ Ám miután 2013-ban a Séléka bevette a fővárost, Banguit, és a vezetőjüket kikiáltották új elnöknek, az anti-balakák lázadást szerveztek, és több ponton muszlim templomokat és Séléka katonákat kezdtek támadni, ami a polgárháború folytatásához vezetett. Az anti-balaka milíciák onnan kapják nevüket, hogy úgy hiszik, az AK (a balaka a helyi közép-afrikai megnevezése) vagy machete varázsszereket fogyasztva, fétiseket viselve nem tud nekik ártani.¹⁹⁸ Ezek a milíciák egyre inkább kezdtek hasonlítani keresztény szektákhoz, mindenkit, akiről kiderült, hogy muzulmánok, kivégeztek.¹⁹⁹

A Kongói Demokratikus Köztársaság keleti határánál működik a Szövetkezet Kongó Fejlődéséért (Coopérative pour le développement du Congo – CODECO). Ez egy hetvenes években létrejött együttműködés, főként a lendu parasztság között, de mint az megszokott, a mezőgazdaságilag törékeny területeken, mint Kelet-Kongó esőerdős hegyei és dombjai, konfliktusba keveredtek a szomszéd pásztorkodással megélő törzsekkel, ebben az esetben a hemákkal.²⁰⁰ Ezen szövetkezetnek a részszerkezetei többször is szektának vannak hívva, mivel igen szélsőséges keresztény elveket vallanak, amiket saját, helyi hiedelmeikkel kevernek.²⁰¹ Gyakoriak a vallási rituálék, amelyeken nemcsak a keresztény alakokat, hanem a szövetkezet

¹⁹⁷ Kah, 2014, pp. 38.

¹⁹⁸ Ibid, pp. 36.

¹⁹⁹ Ibid, pp. 39.

²⁰⁰ <https://reliefweb.int/report/democratic-republic-congo/democratic-republic-congo-irin-focus-hema-lendu-conflict> Letöltés ideje: 2023. 11. 11.

²⁰¹ "Letter dated 23 December 2020 from the Group of Experts on the Democratic Republic of the Congo addressed to the President of the Security Council" United Nations Security Council

alapítóját és egykori vezetőjét, Justin Ngudjolut is tisztelték, szólították.²⁰² Aznap, mikor nem művelik a földet – hétfőnként és csütörtökönként -, imát tartanak, illetve tiltják bizonyos zöldségek és a disznóhús fogyasztását.²⁰³ A szervezet két részből áll: katonai és vallási. A vallásit egy Ngadjole Ngabu – vagy ahogy magát hívja, az Áldozó – nevű vallási vezető irányítja, aki nyugodtan mondható boszorkányorvos hadúrnak, tekintve, hogy gyűlésein a szervezet általa kreált hiedelemvilágát és vallását felhasználva dönt támadások elkövetéséről, merényletek és mészárlások végrehajtásáról.²⁰⁴ Katonailag ez a szervezet egy terrorista szervezetként írható le, amelynek fő célja a hemák kiirtása, emellett gyerekkatónákat is alkalmaznak.²⁰⁵

A Kínai Népköztársaságban több huidaomen (vallásos titkos társaság/szekta) létezett a kommunista hatalom megszilárdulásáig.²⁰⁶ Ezek a társaságok főként a kínai hagyományos népi vallásokat követik, de a későbbi időkben a konfuciánus, buddhista és taoista vallásos társaságok is létrejöttek.²⁰⁷ Már a középkortól kezdve léteztek ilyen szervezetek, akkor még Fehér Lótusz néven, és egészen a '60-as évekig működtek nagy társadalmi befolyással.²⁰⁸ Több szektatag is „tömeges babonás tevékenységeket” szervezett – bár volt, hogy maga a nép szervezte és maguktól zarándokoltak el hozzájuk -, ahol tömegesen áldották meg az embereket, nyújtottak nekik spirituális védelmet a földreform okozta éhínség ellen, stb. A koreai háború idején ezeken az eseményeken arra utasították a Kínai Népi Felszabadító Hadsereg katonáit, hogy ne öljenek meg „túl sok” embert a háborúban, különben katasztrófák áldozatai lesznek, és otthonukat, földjeiket is katasztrófák fogják súlytani.²⁰⁹ Az ötvenes években gyakori eset volt, hogy bizonyos huidaomen tagok, vezetők földi Bódhiszattvának kiáltották ki magukat, ezzel toborozva maguknak nagyobb tömeget, nagyobb befolyást szerezve a nyugati tartományokban.²¹⁰

2010-től 2017-ig Mexikó Michoacán tartományában működött egy Templomos Lovagrend (Los Caballeros Templarios) nevezetű drokartell, amely szélsőséges keresztény

²⁰² Ibid

²⁰³ <https://www.trtworld.com/africa/militia-sect-wreaks-havoc-in-remote-dr-congo-region-34659> Letöltés ideje: 2023. 11. 11.

²⁰⁴ <https://www.barrons.com/news/trapped-drcongo-villagers-caught-between-army-and-gun-toting-sect-01600961104> letöltés ideje: 2023. 11. 11.

²⁰⁵ "Letter dated 23 December 2020 from the Group of Experts on the Democratic Republic of the Congo addressed to the President of the Security Council" United Nations Security Council

²⁰⁶ Yupeng, 2019

²⁰⁷ Palmer, 2011

²⁰⁸ Ibid

²⁰⁹ Yupeng, 2019

²¹⁰ Ibid

hiedelmeiről vált híressé. A „Michoacáni Templomos Lovagrend Kódexe” volt a kartell szabályzata, amely kötelező érvényű volt, megszegése halálbüntetést is vonhatott maga után.²¹¹ Ebben a kódexben rögzítik, hogy a szervezetnek a keresztényi értékek mentén kell működnie (szegények segítése, nők és gyerekek alkalmazásának tiltása, stb.).²¹² A kartell elődje (La Familia) és utódja (Jalisco Új Generáció) is evangélikus keresztény szervezetként mutatta, mutatja magát, de mindhárójuk a kegyetlen kivégzési módszerekről váltak híressé, emellett a Lovagrend és az Új Generáció is beveti rituáléikkor a kannibalizmust: emberi vért és gyerek szívét kell fogyasztaniuk a hűségük jeléül.^{213,214} Emellett a tagok van, hogy kereszteslovag páncélzatba öltöznek, és úgy indulnak harcolni, melytől sebezhetetlenséget remélnek.²¹⁵

Látható tehát, hogy a szélsőséges vallásosság nem zárja ki a dozóságot, van, hogy a helyi hiedelmek és babonák beleisszák magukat a szervezet hitvilágába oly szinten, hogy a vallási alaptéziseiket is elfeledik, megszegik.

2.8. Dozó hajdúszervezetek – Polgári boszorkányorvosok befolyása fegyveres szervezetekre

Dél-Szudánban 2013 végén tört ki polgárháború, mikor a kormánypárt (Szudáni Népi Felszabadító Mozgalom - SzNFM) és az abból kivált „SzNFM - ellenzékben” között erőszak tört ki, ami a hadsereg szétválásához vezetett. A háború 2020 februárjában ért véget, a két kormány egyesülésével. De a harcok már az ország 2011-es függetlenné válása előtt jelen voltak. Az 1983-2005 között zajló második szudáni polgárháborúban jelentek meg először a dozó hajdúszervezetek.²¹⁶

A Szudánban és Dél-Szudánban dúló polgárháborúkban jelentős szerepet töltöttek be a hajdúszervezetek, például a titwengek vagy a godzsamok. Ezek olyan fegyveres marhapásztor

²¹¹ <https://theworld.org/dispatches/globalpost-blogs/que-pasa/knights-templar-drug-war-code-conduct> Letöltés ideje: 2023. 11. 11.

²¹² Ibid

²¹³ <https://theworld.org/dispatch/news/regions/americas/mexico/110621/knights-templar-drug-war> Letöltés ideje: 2023. 11. 11.

²¹⁴ <https://www.independent.co.uk/news/world/americas/drug-dealers-in-mexico-made-to-eat-children-s-hearts-to-prove-their-loyalty-to-knights-templar-lead> Letöltés ideje: 2023. 11. 11.

²¹⁵ <https://www.aljazeera.com/features/2011/7/22/the-knights-templar-mexicos-newest-drug-cartel> Letöltés ideje: 2023. 11. 11.

²¹⁶ Pendle, 2021

csoportok, akik pénzért őriznek földet, csordát, vagy amit a bérlő kíván - ezért váltak a belharcban résztvevő lázadó szervezetek proxy-erőivé.²¹⁷ Fontos leszögezni, hogy ezek nem egyetlen szervezeteket jelentenek, hanem mindkettő gyűjtőnévként funkcionál.

A titwengeket a 90-es években hozták létre, és az akkori lázadó Szudáni Népi Felszabadító Hadsereg (SzNFH) csatlósaiaként működtek, a függetlenség után pedig a kormánypárti erők egyik legnagyobb humán erőforrás-nyerőhelye lett.²¹⁸ A titwengek nagy része a dinka népből való, Warrap és Észak-Bahr el Ghazad tartományokban élnek. Az SzNFH (SzNF Hadsereg) volt az, aki fegyverrel látta el őket, betiltatta a szervezeteken belüli korcsoportokra bontást, így már a legifjabb tag is fegyvert kap beavatáskor.²¹⁹

A titwengek általában egy wut (marhatábor) köré szerveződnek, melyek vezetői a majowutok (táborfők). Különböző titwengek különböző módon különböztetik meg magukat: vannak, akik azonos pólót, hajviseletet vagy karra csavart ruhadarabot hordanak.²²⁰

A titwengeket nem csak a majowutok és a helyi törzsfők irányíthatják. A bany e bith (a szigony mestere) egy boszorkányorvos, akinek több képességet is tulajdonítanak. A katonák gyakran kérik segítségét, hogy spirituális védelmet nyújtson a harcokhoz, illetve, hogy spirituális feloldozást kapjanak tőle.²²¹ Ők voltak azok, akik meghatározták, meddig fajulhat az erőszak, meddig nem „szennyeződnek be” a katonák. Gyakori, hogy a bany e bithek Kongóból vásárolnak varázseszközöket, melyeknek golyóállóvá tévő képességet tulajdonítottak.²²²

A godzsamokat 2014-ben hozta létre az SzNFH-E, főleg a nuer népből, akiknek már régóta meggyűlik a bajuk a dinka gulyásokkal. Hadseregszerű szervezeti felépítéssel rendelkeznek, melynek rendfokozatai a két SzNFH-éhoz hasonlítanak, hogy a jövőben könnyebben be lehessen őket integrálni a nemzeti hadseregbe.²²³ A 2018-as békeszerződés, az Újjáélesztett Egyezmény a Dél-Szudáni Köztársasági Konfliktus Rendezésére alapján a godzsamok az SzNFH-E részeként lettek elismerve.²²⁴ Hiába az egyezmény, a godzsamok továbbra sem működtek mindig a lázadók akarata szerint, még mindig a nuerek és a gulyásaik érdekeit tartották első helyen.²²⁵

²¹⁷ Ibid

²¹⁸ Ibid

²¹⁹ Ibid

²²⁰ Ibid

²²¹ Ibid

²²² Ibid

²²³ Ibid

²²⁴ Ibid

²²⁵ Ibid

A nuerek közt az egyik legnagyobb hatalommal bíró személy a guk, a próféta, aki fontos szerepet tölt be az erőszak visszafogásában vagy eldurvításában. A gukok 19. század óta két fontos szellemnek a szolgálói, a Maaninak és a Dengnek. Míg a dengi gukok mindenféle erőszakot tiltanak, addig a maanisoknak az is belefér, ha a nuerek néha más nuerekkel is harcolnak.²²⁶ A godzsamok hitében ha valaki háborús bűnt követ el, az beszennyeződik egy halálos fenével, a nueerrel. Mivel sokan, ha beszennyeződnek, akkor már „minden mindegy” alapon folytatják a gátlástalan gyilkolást, a gukok kénytelenek voltak előállni egy megoldással: a bűnök alól van feloldozás, úgyhogy az erőszakkal fel lehet hagyni.²²⁷ Bár a lázadó erők gyakran együttműködnek a prófétákkal, az új politikai hatalom igyekszik minél inkább kiszorítani a hagyományos vezetőket az átlagemberek életéből, és a sajátjaikat validáltatni. Az iskolázottság terjedésének következtében egyre kevesebben hisznek a gukokban, mivel azok semmilyen természetfelettit nem tudnak alkotni. Sok próféta ezért kénytelen látványos bemutatásokat tartani „képességeikről”, amivel valamilyen autoritást szerezhetnek, mások a politikai vezetők hatalmát igyekeznek megkérdőjelezni.^{228,229}

A titwengek és a godzsamok között az erőszak mérsékléséhez való hozzáállásban van a legnagyobb különbség. A titwengek szerint az ember a gyermekeiben, leszármazottaiban él tovább, a szellemük örök. Eszerint valakit akkor lehet végképp elpusztítani, ha megöljük minden leszármazottját, ezzel megölve az ősök szellemét.²³⁰ Ezen gondolatmenet alapján fordult elő az, hogy a titwengek a gyerekeket és a nőket, mint az esetleges több ellenséges fél leszármazottjának teremtoi háborús célpontokká váltak. Ezzel igyekeztek az ellenséget megtörni, megadásra kényszeríteni. Csakhogy ez többször visszacsapott akkor, mikor más titwengek táborát támadták meg, megosztva ezzel a dinka népet és azonos népek közti törzsháborúkat teremtettek.²³¹

A godzsam próféták ezzel ellentétben kifejezetten tiltják a nők, gyerekek és idősek elleni erőszakot. Bár ezt azzal magyarázzák, hogy ezek gyilkolásával felbőszítenék a szellemeket, akik balszerencsét és betegségeket hoznának a katonákra, valódi céljuk, hogy elkerüljék azt, ami a titwengekkel történt, és megelőzzék a nuer törzsek közti háborúkat, a kormánypártiakkal való béke esélyének csökkenését és a felek közti örök vérbosszú-spirálok kialakulását.²³² Így

²²⁶ Ibid

²²⁷ Ibid

²²⁸ Ibid

²²⁹ Pendle, 2020

²³⁰ Ibid

²³¹ Ibid

²³² Ibid

még ha a godzsamok nem is „jó polgári” okokból, de a szellemektől való félelem és a nuer hagyományok miatt az ellenség asszonyainak, gyerekeinek és időseinek biztonságára is odafigyelnek. Ha pedig véletlenül tüzet adnának le, vagy csak fegyvert fognának rájuk – pl. a rossz látóköörülmények miatt -, kétségbeesett könyörgésbe kezdenek az áldozatok előtt.²³³

Ez a hozzáállás azonban a gukokba vetett hit csökkenésével a háború második felében kezdett eltűnedezni, ugyanis a politikai vezetőknek propagandával sikerült a nőket és a gyerekeket dehumanizálniuk, és csupán ellenségeknek feltüntetniük őket.²³⁴

De nem csak Dél-Szudánban vannak dozó hajdúk. Az előbbi országtól délre, Ugandában és Kenyában élnek a karamodzsongok, az úgynevezett „Karamodzsza-klaszterban”. Ez a terület Dél-Szudán Kelet-Equatoria tartományából, Uganda Karamodzsza tartományából (itt él a legtöbb karamodzsong), illetve Kenya Turkana és Nyugat-Pokot tartományából áll, és a karamodzsongok élőhelyére, legelőföldjére utal.²³⁵

A karamodzsongok főként szarvasmarhatartással foglalkoznak már több száz éve, hagyományosan kis törzsekben, társaságokban. Minden ilyen társaságnak megvan a maga szabályrendszere, hierarchiája, ami alapján működnek. A általánosságban jellemző rájuk, hogy a felnőtté válással lesznek beavatva, melynek fő eleme, hogy fegyvert kapnak. A brit gyarmata időktől egészen az 1980-as évekig hagyományos, régi lőfegyvereket használtak, az utóbbi időkben azonban a kalasnyikovok elterjedésével a törzsek, társaságok közti harcokban az áldozatok száma jelentősen megnőtt.²³⁶

Természetesen mindig is voltak a pásztorok között küzdelmek a legelőkért, az elmúlt évek azonban az erőszak és harcok elszaporodásával jártak. Ezeknek a főbb okai az egyre gyakoribb szárazság, az elsivatagosodás és a megnövekedett születésszám.²³⁷ Ezen nehéz időkben alakultak át a karamodzsong gulyáscsoportok hiedelmei, melyek hasonlóságot mutatnak a mali dozókkal.

A karamodzsong rangidősek fegyverlopásokkor a bűnöst megátkozzák: kecskeáldozatot hoznak, vagy egy, a terhes nők által hordott övet csatolnak rá, mely a beszennyezettségüket jelzi.²³⁸ Ez által kívánják elrettenteni a többieket és az eddigi tolvajokat a lopástól. A spirituális

²³³ Ibid

²³⁴ Ibid

²³⁵ Wepundi, Lyngé, 2014, pp. 2

²³⁶ Ibid, pp. 3

²³⁷ Ibid, pp. 8-10

²³⁸ Ibid

büntetés mellett természetesen anyagi jólétet is kell fizetniük a tolvajoknak, általában valamilyen pásztorállat formájában.²³⁹ Hasonló büntetés jár a baleset, netovább a halál okozásáért.²⁴⁰

2.9. Zimbabwei Nemzeti Hadsereg – Hiedelmek intézményesítése állami fegyveres szervezetben

Napjainkban az vált általánossá, hogy az államok fegyveres szervezetei weberista bürokratikus intézmények, ahol racionális, a hadtudomány által elismert szereplők, jelenségek játszanak szerepet a döntéshozatalban és a szervezet felépítésében. Ennek ellenére vannak állami szervezetek, amelyeknek a hadtudomány által nem elismert, irracionális elemei is vannak. Ilyen például a Zimbabwei Nemzeti Hadsereg (továbbiakban ZNH), melynek egyik elődje a Zimbabwei Afrikai Nemzeti Függetlenségi Hadsereg (Zimbabwe African National Liberation Army – ZANLA), mely ismert volt a boszorkányorvoslás háborúban való alkalmazásáról. Bár a rodéziai háború után a három harcoló fél sikeres egybeolvasztásával a zimbabwei hadsereg Afrika akkori egyik legerősebb haderejének számított, a boszorkányorvoslás intézményesítve volt a szervezetben.²⁴¹

Előbb röviden ismertetném a rodéziai bozótháború harcoló felei és a Zimbabwei Nemzeti Hadsereg közötti kapcsolatot. Az 1964-től '79-ig tartó függetlenségi háborúban a fehér kisebbség által vezetett kormányerők a Robert Mugabe vezette sona többségű Zimbabwei Afrikai Nemzeti Függetlenségi Hadsereggel (melyet főként Kína támogatott) és a Joshua Nkomo által vezetett ndebele többségű Zimbabwei Népi Forradalmi Hadsereggel (melyet a Szovjetunió és csatlósai támogattak) álltak szemben. A háború végeztével az immáron független zimbabwei népszavazáson a Mugabe vezette Zimbabwei Afrikai Nemzeti Unió – Hazafias Front (a ZANU és a ZAPU összeolvadásával) nyert, ami után megkezdődhetett a három fegyveres erő egyesítése. Az egyesítés egy ritka sikernek bizonyult, ugyanis Afrika egyik legprofesszionálisabb serege lett, hamar képessé vált zökkenőmentesen részt venni békefenntartó műveletekben és a mozambiki polgárháborúban.²⁴²

²³⁹ Ibid

²⁴⁰ Ibid

²⁴¹ Young, 1997, pp. 246.

²⁴² Ibid

A helyi hiedelemvilágból három jelenség volt beültetve a katonaságba: a n'angák, a varoyik és a midzimuk.²⁴³ A n'anga (másképpen nganga, banganga, stb.) a kongói ősvallás alakja, és a rabszolgakereskedelem révén jutott el a világ több pontjára a benne való hit.²⁴⁴ A ngangák amolyan gyógyítók, jósok, médiumok, akik képesek előre látni a jövőt.²⁴⁵ A midzimuk ősi szellemek, melyek képesek kommunikálni leszármazottaikkal, ezáltal előrejelezni nekik veszélyeket. Úgy tartják, a midzimuk a levegőben keringenek a megszállott fölött, és az égből látott információkat adják át nekik.²⁴⁶ A varoyik boszorkányok, gonosz erőket képesek irányítani.²⁴⁷

A helyi hagyományok szerint, ha valaki kapcsolatba kerül szellemekkel, rangidősnek számít, nagyobb megbecsülést érdemel és tulajdonjogot formálhat a vezetői pozícióra.²⁴⁸ Ez pedig gyakran okoz problémát a hadsereg hierarchiájában, és a parancsvégrehajtásban is.

A médiumoknak hírszerző feladatuk van a hadseregben, de a parancsnoktól függ, hogy hisznek-e az információknak. Csakhogy a midzimuk által közölt információ elsőbbséget élvez a katonai hírszerzésnél, mivel a benne való hit erősebb a katonák körében, jobban bíznak a szellemekben, mint a puszta halandókban.²⁴⁹ Emiatt gyakran a parancsnokkal is képesek szembe menni, főként, ha a megszállott más törzsből származik, mint a parancsnok, ugyanis a megszállottal azonos nemzetiségű katonák hajlamosak néptársukat követni.²⁵⁰

A zimbabwei szabályzat szerint a megszállottság betegségnek minősül, és a megszállottat orvosi kezelésnek kell alávetni.²⁵¹ Ez természetesen lassítja a műveletek végrehajtását, veszélyt jelent a társaira, a katonaorvosokat leköti és létszámcsökkenést okoz. Nem egy katona volt, aki megszállottságot színlelt, hogy elkerülje, hogy harcba küldjék őt.²⁵² Azokról, akikről kiderül a megszállottság tettetése, gyávasággal vádolják meg, ami az ottani kultúrában nagyon súlyos véteknek minősül.²⁵³ A bozótháború után megszállottságra hivatkozva próbáltak meg leszerelni, elkerülni a ZNH-ba való beléptetést.²⁵⁴ Ebből az okból is

²⁴³ Ibid

²⁴⁴ Brown, 2012

²⁴⁵ Ibid

²⁴⁶ Ibid pp. 249

²⁴⁷ Ibid pp. 256

²⁴⁸ Ibid

²⁴⁹ Ibid pp. 250

²⁵⁰ Ibid pp. 252

²⁵¹ Ibid

²⁵² Ibid

²⁵³ Ibid pp. 256

²⁵⁴ Ibid

²⁵⁵ Ibid pp. 249

alkalmaztak több médiumot és n'angát, akik hajlandóak voltak információt nyújtani a disszidensekről és a disszidálni akarókról.²⁵⁶ Több médiumot is Hararéba reptettek, hogy magas beosztással rendelkező parancsnokokkal konzultáljanak, és információkat adjanak át nekik.²⁵⁷ A megszállottak gyakran állították, hogy az este álmukban a szellemek figyelmeztették őket közelgő veszélyekre. Az ilyesféle riogatás pedig rombolja a morált az egységben.^{258, 259}

A n'angákból kétfajta van: az, aki kitanulja a boszorkányorvoslást, és az, aki egy gyógyító szellem alatt tevékenykedik.²⁶⁰ A n'angák feladatai között van a jóslás, a gyógyítás, rituálék elvégzése, a dolgok miértjének megmagyarázása és a spirituális védelem nyújtása (pl. talizmánok, füvek és hamu/szimatolás által).²⁶¹ A n'angák spirituális védelme nem a fegyverek ellen szolgál, hanem az ellenség varázslata ellen. Csakhogy ez a helyiek szemében boszorkányságnak minősül, a katonai parancsnokok tiltják is, rendszeresen motozzák a katonákat, nehogy talizmánok legyenek náluk.^{262,263}

A n'angák harcból való visszajövetelkor tisztítórituálét tartanak, ami feloldozásul szolgál mindazért, amit a katonák a művelet során elkövettek. Sok veterán a háború után is vissza-visszajár a n'angákhoz, akik ekkor katonapszichológusként funkcionálnak.²⁶⁴ Emellett gyakran a n'angákat kérik fel a lakosság és a katonaság közötti közvetítésre, és fontos szereplőik a civil-katonai kapcsolatoknak²⁶⁵, hisznek őket minden fél megbízhatónak és igazságosnak, nagyra tartja.

A n'angákba és midzimukba vetett hit különös helyzetekben is érezhető. Előfordult, hogy műveleti területen hirtelen vihar támadt, és pont addig tartott, amíg el nem vonultak. Itt jön be a médiumok megmagyarázási funkciója, ugyanis megállapították, hogy azért volt vihar, mert a környéken pont egy szellem él, és az a katonákat nem tűri. De volt, hogy sűrű köd képződött, vagy egy szent kígyó szórt átkot a seregbe^{266,267} Ilyenkor még a parancsnokok is elfogadták a médiumok magyarázatait, és ajánlásuk szerint cselekedtek.

²⁵⁶ Ibid pp. 250

²⁵⁷ Ibid

²⁵⁸ Ibid

²⁵⁹ Ibid pp. 252

²⁶⁰ Ibid pp. 253

²⁶¹ Ibid

²⁶² Ibid

²⁶³ Ibid pp. 254

²⁶⁴ Ibid pp. 253

²⁶⁵ Ibid pp. 258

²⁶⁶ Ibid

²⁶⁷ Ibid pp. 259

A boszorkányok világszerte negatív szereplőnek számítanak. A varoyik gonosz mágiát alkalmaznak, hogy sportszerűtlenül jussanak előnyhöz, rontást és átkot szórnak az emberekre. Bár általánosan ártalmasként írják le őket, képesek relatívan jól cselekedni, sokan fordulnak hozzájuk szerencséért.²⁶⁸

Többen beszámoltak a zimbabwei katonák közül arról a jelenségről, amikor parancsnokok boszorkányt, n'angát vagy boszorkányorvost fogadnak, hogy előléptessék őket. Bár az ilyen ritka, mégis hatalmas hatással bír a szervezetre: a boszorkányok félelmet keltenek, az általuk szerzett promóció ellentéteket ébreszthet a kollégák közt.²⁶⁹

2.10. A Kilenc Szög Rendje

Dozó szervezetek azonban nem csak Afrikában vagy a világ legeldugottabb helyein vannak, hanem egy olyan térben is, amely véleményem szerint az egyik, ha nem a legjelentősebb a harmadik évezredben: az interneten. Az a hely, ahol az emberek bármit megoszthatnak egymással, nem csak a kereskedők, hirdetők és politikusok fő fóruma lett, hanem sajnos olyanoké is, akik a nehezen korlátozható információátadást szélsőséges ideológiáik terjesztésére, toborzásra és erőszakos cselekedetekre való felbujtásra használják. Az elmúlt évek egyik jelentősebb ilyen szereplője a Kilenc Szög Rendje.

Bár sokan a Kilenc Szög Rendjét (Order of Nine Angles – ONA vagy O9A) terrorszervezetként írják le, valójában egy mozgalom, hiszen nem rendelkezik tagsági rendszerrel, a hozzá köthető bűnözőket csupán szimpatizánsokként írhatjuk le.²⁷⁰

A mozgalom működése nagyon titkos, arról valamit csak az ahhoz köthető ideológusok és művészek munkásságaiból (főként könyvek, blogok), interjúkból, lenyomozott csetszobákból és közösségi média hozzászólásokból tudhatunk.²⁷¹ Ideológus pedig bárki lehet, aki a mozgalom alapműveihez hű szövegeket ír, ezzel elősegítve a mozgalom öngerjesztését. Ezt Anton Long főideológus „copyleft” -nek hívja, amely azt jelenti, hogy a mozgalom műveit bárki szabadon terjesztheti és módosíthatja.²⁷² Long szerint éppen az teszi „hagyományos

²⁶⁸ Ibid pp. 256

²⁶⁹ Ibid pp. 257

²⁷⁰ Gartenstein-Ross, Chace-Donahue, 2023, pp. 2

²⁷¹ Ibid

²⁷² Ibid, pp. 4

sátánistává” a mozgalmat, hogy az ideológiai rendszerük rugalmas, mindig fejlődik, csiszolódik, megújul.²⁷³

Az ONA egy alapvetően sátánista vallással rendelkezik, hisznek a balkezes utas okkultizmusban (az ONA magyarországi ágának blogján „A Bal Kéz Ösvénye”), a boszorkányságban, a hermetizmusban és a feketemágiában.²⁷⁴ Emellett olyan ideológiák elemei is megjelennek hitükben, mint a nemzetiszocializmus, az anarchizmus, az akceleracionizmus, a szélsőséges iszlám, hinduizmus és taoizmus, a szélsőséges öncölség (incelség), a világvége-hit (prepperek és survivalistek), vámpirizmus vagy a kozmizmus.²⁷⁵

Az ONA eredete nem ismert, csak kétes hitelességű forrásokból vannak információink. Elvileg a rend a 70-es években alakult meg, mikor egy varázslónő mester három pogány titkos társaságot – Camlad, Temple of Sun és Noctulians – egyesített a Shropshire-i Welsh March-ban.^{276,277} A szervezet az ő utódjával, Anton Long irányítása alatt vált azzá, ami ma is. Bár eredetileg „egyszerű” feketemágiában hívő pogány társaságokról volt szó, Long volt az, aki megalkotta az ONA mítoszvilágát, elkezdte a hirdetését, behozta a mozgalomba a nemzetiszocializmust, a keleti vallásokat, és megalkotta a vallás szabályait, a mozgalom céljait és eszközeit.²⁷⁸ A valódi kilétét nem lehet Longnak biztosra tudni, ám a szakértők egyetértenek abban, hogy ő minden bizonnyal David Myatt, aki alapítója és vezetője a brit Nemzeti Szocialista Mozgalomnak, és ideológusa a Combat 18 nevezetű neo-náci csoportnak.²⁷⁹ Mikor Long átvette a mozgalom irányítását, az még csak egy Shropshire-i csoport volt, azonban sikeres kampányának hála a világ legtöbb pontján vannak hívői.²⁸⁰ Long 2012-ben fejezte be az ideologizálást, és visszavonult a közéletől.²⁸¹

Röviden megpróbálom összefoglalni az ONA mitológiáját: az emberi történelmet éonokra osztják, egy éon pedig közel 2000 évnek felel meg. Minden éon egy civilizáció felemelkedésétől a bukásáig tart (pl. sumér, római), és minden éon egy akauzális (természetfeletti) erő megnyilvánulása, amelyek egyengetik az emberi és társadalmi evolúciót a kauzális (fizikai) világban. Minden civilizáció egy lépcsőfoka az evolúciónak, és

²⁷³ Ibid

²⁷⁴ <https://turulnexion.wordpress.com/2018/05/28/17-a-bal-kez-osvenye-a-mi-szemunkkel/> Letöltés ideje: 2023. 10. 02.

²⁷⁵ Gartenstein-Ross, Chace-Donaue, 2023

²⁷⁶ Shah, Cooper & Newcomb, 2023, pp. 2-3

²⁷⁷ Gartenstein-Ross, Chace-Donaue, 2023, pp. 5

²⁷⁸ Ibid, pp. 2

²⁷⁹ Ibid

²⁸⁰ Ibid

²⁸¹ Ibid

mindegyiknek megvan a maga ethosza. Az emberi evolúció lényege pedig az akauzális létbe való átmenet. Az ONA szerint a végkimenetelnek annak kell lennie, hogy egy felsőbbrendű emberi faj militáns birodalma gyarmatosítja a világűrt és a csillagokat.²⁸²

A cél eléréséhez pedig a hagyományos sátánizmusra van szükség, kiegészülve a balkezes utassággal és a „sötét nyelvjárással” (sinister dialect), amelyek mind a feketemágia eszközei.²⁸³ Az akauzális szereplők pedig nem mások, mint a Sátán és a „Sötét Istenek”, akiket bizonyos rituálékkal és gyakorlatokkal lehet segítségül hívni.²⁸⁴ Azért a sátánizmus a legjobb módszer a fejlődésre, mert tartalmazza azt a pusztulást és újjáéledést, amely az evolúcióhoz elengedhetetlen.²⁸⁵ Az ONA hite szerint jönni fog majd egy Vindexnek nevezett ember vagy entitás, aki majd megdönti a nyugati civilizációt, és a Sötét Birodalom (Dark Imperium) nevezetű pogány államával átvezeti az emberiséget a következő éonba.²⁸⁶ Long szerint ez a militarista birodalom fogja meghódítani a világűrt a „Harcos Törvényével” (Law of the Warrior), majd idővel ugyanúgy meg lesz buktatva, hogy egy új, tisztább civilizáció jöjjön létre.²⁸⁷

Long maga is bevallotta, milyen nagy hatással volt rá a már előbb említett pogány ideológiák mellett a tibeti taoizmus, a hinduizmus, az iszlám²⁸⁸, de az írásaiból kivehető az ezoterikus náci elméletek (pl. Savitri Devi „The Lightning and the Sun” című könyve)²⁸⁹, illetve a Dark Imperium és a Warhammer 40K-ben (ami annak idején jött ki) szereplő The Imperium of Man közötti párhuzam.

Elvileg jelenleg most a nyugati civilizáció éonjában vagyunk, viszont nem tudunk továbblépni, mivel a nyugati emberek elhagyták a pogány hitet, és behódoltak a keresztény, zsidó (és buddhista) elnyomó vallásoknak.²⁹⁰ Ezek a vallások visszafogják az embereket, azok szexuális vágyainak kiélését és a gonosz erővel való együttműködést, és szerintük az a céljuk, hogy megakadályozzák a helyes evolúciót.²⁹¹ Ezért ennyire zsidó- és keresztényellenes a mozgalom.

²⁸² Ibid, pp. 7

²⁸³ Ibid, pp. 6

²⁸⁴ Ibid, pp. 7

²⁸⁵ Ibid

²⁸⁶ Ibid

²⁸⁷ Ibid

²⁸⁸ Shah, Cooper & Newcomb, 2023, pp. 3, 7

²⁸⁹ Gartenstein-Ross, Chace-Donaue, 2023, pp. 8

²⁹⁰ Ibid, pp. 1

²⁹¹ Shah, Cooper & Newcomb, 2023, pp. 6

Úgy tartják, a sátánizmus, a nemzetiszocializmus és a dzsihadizmus az, ami a leggonoszabb ideológiákként vannak fenntartva a nyugati civilizációban, éppen ezért ezeket kell alkalmazni, hogy azt leromboljuk.²⁹²

Az ONA-hoz hű embereknek több rituálét és pogány tettet kell végrehajtaniuk, hogy átléphessenek az akauzális létbe. Ehhez három utat ismernek: a „Drecc Ösvény” (Dreccian Way), a „Rounwytha Ösvény” és a „Hétszeres Ösvény” (Seven-Fold Way).²⁹³ Az első kettő lényege, hogy a társadalomtól elzárta, törzsies módon éljen az ember. A Hétszeres Ösvény azonban az első és a legelterjedtebb út, hét fokozatosan növekvő nehézségű feladatot kell elvégezniük, a beavatáson át az akauzális létbe való átmenetig.²⁹⁴ A feladatoknak pedig szintén három formája van: rituálék, fizikai kihívások és bepillantó szerepjátszás („insight role”).²⁹⁵

Rituálék alatt a mágiát és varázslást („magick”, „sorcery”) értik, és ennek formái: folyóban fürdés, kántálás, a kar felemelésével energia nyerése a Holdból, tarot-kártyázás, egy „Csillag Játék” („Star Game”) nevezetű hadijáték játszása, szex és az úgynevezett „selejtezés” (culling), ami emberi áldozat bemutatását jelenti.²⁹⁶ Bár néhány ONA-szöveg ezt csak metaforikusan érti, Long azt írja, hogy vannak emberek, akik romlottak, értéktelenek, ezért le kell őket selejtezni.^{297,298} A selejtezést nem megnevezett egyének ellen, hanem egy szélesebb tömeg tagjai ellen követik el.²⁹⁹

Szféra	Szó	Szimbólum	Mágikus művelet
Hold	Nox	Szarvas fenevad	Sámánizmus
Merkúr	Lucifer	Fordított pentagramma	Ceremoniális mágia
Vénusz	Hriliu	Sárkány	Transz, szex
Nap	Lux	Sas	Jóslás, tánc
Mars	Azif	Fordított szeptagon	Áldozat
Jupiter	Azoth	Csillag Játék	Csillag Játék
Szturnusz	Chaos		

I. ábra Rituálék (Forrás: Validus: Első fok - Beavatás, 2018.)

²⁹² Ibid, pp. 5

²⁹³ <https://turulnexion.wordpress.com/2018/05/08/2-elso-fokozat-beavatas/> Letöltés ideje: 2023. 10. 02.

²⁹⁴ Gartenstein-Ross, Chace-Donaue, 2023, pp. 8

²⁹⁵ Ibid

²⁹⁶ Ibid, pp. 8-9

²⁹⁷ Ibid, pp. 9

²⁹⁸ Long, 2011

²⁹⁹ Gartenstein-Ross, Chace-Donaue, 2023, pp. 9

A fizikai kihívások egyik formája az, hogy pl. három hónapot kell egyedül a vadonban élni, vagy bizonyos távot (férfiaknak 128, nőknek 90 km-t) kell segítség nélkül legyalogolni.³⁰⁰

A bepillantási szerepek alatt azt értik, mikor valaki egy a személyiségétől és hitétől eltérő gondolkodású csoporthoz csatlakozik, így megértve őket.³⁰¹ Szóval, ha valaki eddig szélső-balos volt, akkor csatlakozzon egy neo-náci csoporthoz, vagy ha valaki eddig keresztény volt, akkor csatlakozzon egy dzsihádistá mozgalomhoz, így bontva le szépen lassan a mai rendszert.^{302,303}

A hívők szerint a Hétszeres Ösvényen való feljebb haladás és a rituálék elvégzése által a sötét erők és energiák mellénk pártolnak, azokat a harcban és az életben is feltudjuk használni, de az, hogy milyen és mennyi természetfeletti támogatást és képességet kapunk, a rituálék minőségétől, az égitestek állásától, és még más okkult tényezőtől függ.^{304,305,306,307}

Annak ellenére, hogy az ONA egy mozgalom és nincsen elvileg hierarchiája, néhány mozgalmi irodalom megjegyzi egy belső kör létezését, akik a mozgalom filozófiáját képviselik és irányítják. A szövegek azt írják, hogy van vagy volt egy „Régi Őrség” („Old Guard”) vagy „Belső Kör” - melynek fedőnevei a „SötétEmbléma” („DarkLogo”), „Baljós Hold” („Sinister Moon”) és „Föcstejes Fiú” („Beesty Boy”) voltak -, ami az eredeti és igaz mozgalmat képviseli, képviselte.³⁰⁸ A szövegek szerint a mozgalom hierarchiájának tetején a „Nagymesterek”, „Nagyúrnők” és „Nagymesternők” állnak, akik hat fokozatig jutottak a Hétszeres Ösvényen. alattuk állnak a „Mesterek” és „Mesternők”, akik nem jutottak el a hatodik fokozatig, de így is több fokozatot teljesítettek, emellett kapcsolatot képeznek az eredeti nexionokkal – a mozgalom mondhatni leányvállalataival, az ONA-hoz hű társaságok és csoportok megnevezései –, és már sajátot is létrehozta.³⁰⁹ Utánuk sorban a nexion tagok, a nexion nélküli tagok – akik egy mester vezetése során gyakorolják a vallást - és a mozgalommal kapcsolatba került személyek jönnek, akik bár gyakorolják a vallást, de ezt egymaguk teszik. Az utóbbi rangokat nem nehéz megszerezni, mivel a beavatás önelvégzéses, csupán fel kell esküdni a „Rokoni Becsület

³⁰⁰ Ibid

³⁰¹ Ibid

³⁰² Ibid

³⁰³ <https://turulnexion.wordpress.com/2018/05/28/bepillantasi-szerepek/> Letöltés ideje: 2023. 10. 02.

³⁰⁴ Gartenstein-Ross, Chace-Donaue, 2023, pp. 8-9

³⁰⁵ <https://turulnexion.wordpress.com/2018/05/15/11-orjonges-magia/> Letöltés ideje: 2023. 10. 02.

³⁰⁶ <https://turulnexion.wordpress.com/2018/05/18/13-szexual-magia/> Letöltés ideje: 2023. 10. 02.

³⁰⁷ <https://turulnexion.wordpress.com/2018/06/15/ahalal-ritus/> Letöltés ideje: 2023. 10. 02.

³⁰⁸ Gartenstein-Ross, Chace-Donaue, 2023, pp. 10

³⁰⁹ Ibid

Törvényére” („Code of the Kindred Honor”).³¹⁰ „Nevünkkel ellentétben nem vagyunk klasszikus értelemben vett „rend”, nem szedünk tagdíjat, ezáltal nem lehet belépni közénk, a fokozatok anyagi javakkal nem érhetők el! Ami összeköt minket, az az egyedi filozófiai irányzat, melyet követünk. A „rend” csupán az ezoterikus keretrendszer biztosítja, melyet minden egyes beavatott egyedül kell, hogy bejárjon. Ennél fogva nincs hierarchiánk, egymáshoz viszonyulásunk a kölcsönös tiszteleten és a Rokoni Becsület törvényén alapszik.” – áll a Turul Nexion weboldalan, akik az ONA magyarországi képviselőinek tartják magukat („Turul Nexion a Kilenc Szög Rendjének (Order of Nine Angles) első magyarországi ága.”).³¹¹

Az ONA nexionjai a fejlett világ nagy részén ott vannak, a leghíresebb ágai a „White Star Acception” és „Tempel ov Blood” (USA), „Astral Bone Gnawers Lodge” (Montenegró), „Secuntra Nexion” (Olaszország), „Temple of THEM” (Ausztrália), stb.³¹² A Washington Post kutatása szerint a mozgalom tagjai 2000 fő körül lehetnek, szakértők eddig 50-nél több nexiont tudtak beazonosítani.^{313,314}

Az ONA becsületkódexe, a „Rokoni Becsület Törvénye” több olyan pontot is tartalmaz, mely erőszakra buzdítja a tagokat, a nem tagokat pedig dehumanizálja: „Azok, akik nem a testvéreink vagy nővéreink mundánok (mindenki, aki nem mi). Testvéreink és nővéreink a rokoni becsület szerint élnek – és készek meghalni is az szerint.”, „Ennél fogva óvatosak vagyunk, nem bízunk – gyakran megvetjük – azokban, akik nem olyanok, mint mi, különösen a mundánokat.”, „Kötelességünk, (...) hogy készek és képesek legyünk megvédeni magunkat bármilyen helyzetben és készek legyünk halálos erőt is használni erre.”, „Kötelességünk, (...) hogy bosszút álljunk, akár életünk árán is, bárki ellen, aki tiszteletlen velünk vagy fajtánkkal szemben.”, „Kötelességünk, (...) hogy az egymás közti komoly vitákat harci próbával vagy párbajjal rendezzük le (akár halálos fegyvereket is felhasználva)”, „Ennél fogva elfogadjuk azt a tényt, hogy a mi nexionjainknak/klánjainknak/törzseinknek joga és kötelessége saját törvényeket alkotni, mely az abban élők becsületén alapszik és ha szükséges joguk van megvédeni magukat akár halálos erővel is és amennyiben szükségét érzik joguk van saját területükhöz, ahol ők a törvény.”^{315,316,317}

³¹⁰ Ibid

³¹¹ <https://turulnexion.wordpress.com/> Letöltés ideje: 2023.10.02.

³¹² Gartenstein-Ross, Chace-Donaue, 2023, pp. 10

³¹³ Ibid

³¹⁴ https://www.washingtonpost.com/national-security/soldiers-cases-highlight-reach-of-white-extremism-into-us-military/2020/06/25/0203532e-b582-11ea-9b0f-c797548c1154_story.html Letöltés ideje: 2023. 10. 04.

³¹⁵ <https://turulnexion.wordpress.com/2018/05/27/a-rokoni-becsulet-torvenye/> Letöltés ideje: 2023. 10. 04.

³¹⁶ Parker, O9A, 2011

³¹⁷ Order of the Nine Angles, 2012

Most, hogy megismertük a mozgalom elveit, filozófiáját, hitét, nézzük meg, mik azok, amik miatt sokan az ONA terrorista szervezeti besorolást kapjon! Bár az ONA első ránézésre csupán néhány ostoba ember fantáziájának és coping-jának, önhitegetésének tűnik, több olyan tényező is van, ami potenciális veszélyforrást jelent az emberekre és a társadalomra.

Az első, amit megemlítenék, az ott rejlik a vallásukban, becsületkódexükben. Ugyanis egyik sem próbál gátat vetni az erőszaknak, a szövegeik buzdítják a követőket, hogy nyugodtan alkalmazzanak (akár halálos) erőszakot, vallási és filozófiai felhatalmazást kapnak. Ehhez hozzájön a copyleft hatása, aminek köszönhetően a mozgalom ideológiáját minden probléma nélkül lehet extrémizálni. Minél inkább radikalizálódnak a mozgalom különböző nexionjai, úgy lesznek olyan emberek, akik a mozgalom világnézetét valóságnak tartva támadást hajtanak végre a „rendszer” ellen. A radikalizálódás másik alapja, hogy a csoportok nem személyesen találkoznak, hanem az interneten, csetszobákban és blogokon anonim szereplőkként társalognak, és mint az az öncöl és neo-náci csoportokra is jellemző, a szélsőségesen gondolkozó hangosabb kisebbség saját gyűlöletükből és esztelenségükből faragott véleményeik bombázásával radikalizálják az arra érzékeny társaikat. Gyakori a közfeladatot ellátó személyek elleni erőszakra, a nemierőszakra, a pedofiliára és a „nem az ő fajtájukhoz” tartozók elleni erőszakra való felbujtás, a pokolgépek elkészítésének pontos leírásainak a megosztása, és hogy arra kéri a mozgalommal kapcsolatba kerülteket, hogy csatlakozzanak erőszakszervezetekhez (neo-náci vagy dzsihadista csoportok, állami hadsereg vagy rendőrség), és úgy igyekezzenek terrortámadásokat elkövetni.³¹⁸

A különböző nexionok különböző kártékony ideológiákat építenek be a csoportjukba. A Misanthropic Nexion blogján van egy Terror Beyond Limits című szöveg, mely a Mein Kampf és katonai kézikönyvek mellett házi-készítésű fegyverek leírásai találhatóak.^{319,320} A Drakon Covenant Hitler és a náci Németország éltetése mellett vámpirista, Codex Aristarchus című könyvük alappillére a „fegyelem és terror”.^{321,322} A Tempel ov Blood olyan fikciós szövegeket ad ki, amelyek gyermekek megerőszakolását és meggyilkolását ábrázolják, terrorizmusra és merényletek elkövetésére szólítják fel az olvasókat (^{323, 324}), bár elvileg azóta kiderült, hogy a

³¹⁸ Gartenstein-Ross, Chace-Donaue, 2023, pp. 13

³¹⁹ Gartenstein-Ross, Chace-Donaue, 2023, pp. 12

³²⁰ Ibid, pp. 13

³²¹ Ibid, pp. 12

³²² Morain, 2016

³²³ Gartenstein-Ross, Chace-Donaue, 2023, pp. 12

³²⁴ Tempel ov Blood, 2014

csoport vezetőjét az FBI finanszírozta, hogy információkat szerezzenek tőle.³²⁵ A Rapewaffen Division egy olyan csoport, ami az Atomwaffen és az ONA ideológiáit mossa össze, így például arra sarkallják tagjaikat, hogy a minél fiatalabb korban lévő (kis)lányokat erőszakolják meg, hogy ezzel biztosítsák, hogy tiszta fehér embert hozzanak a világra.³²⁶ A Turul Nexion blogszövegei is tartalmazznak nemzetiszocializmust és Hitler-rajongást: „Az etikus nemzeti szocializmus – Reichsfolk az etikus evolúciója a jelenleg kárhóztatott és méltánytalanul félreértett nemzeti szocializmusnak/Hitlerizmusnak, melynek valódi célja a becsület, lojalitás, kötelességtudat és a törekvés egy nemesebb karakter ennél fogva nemesebb társadalom megalkotása.”³²⁷

És most rátérnék a konkrét bűncselekményekhez, mind azokra, amit az elkövetők elismertek, hogy a mozgalom nevében tették, mind azokra, amiket csak hozzá kötnek.

A leghíresebb eset 2020-ban történt, amikor egy Ethan Melzer nevű amerikai katona terrortámadást szervezett saját társai ellen. Melzer 2018-ban állt be a seregbe, és 2019-ben csatlakozott a Rapewaffen Divisionbe és az ONA-hoz. 2020 áprilisában vette fel a kapcsolatot a kettővel, bizalmas információkat szolgáltatott ki nekik egysége Olaszországból Törökországba való áttelepüléséről.³²⁸ Felvette a kapcsolatot az általa al-Qaida tagnak hitt FBI-ügynökkel, hogy egy, a vonuló egység elleni terrortámadást megszervezzenek. Júniusban kapcsolták le, és elismerte, hogy a célja egy újabb „10 éves közel-keleti háború” kirobbantása volt.³²⁹ Elektronikai eszközein több ONA-propaganda és neo-náci anyagot is találtak. 45 év fegyházbüntetést szabtak ki rá.³³⁰

2019-ben egy 16 éves brit fiút tartóztattak le, miután szintén terrortámadást szervezett az akcelerationizmus nevében. Követője volt a betiltott Nemzeti Akció (National Action) nevezetű neo-náci szervezetnek és az ONA is hatást gyakorolt rá. Elítélésével ő lett a legfiatalabb ember az Egyesült Királyságban, akit terrorizmus miatt elítéltek.³³¹ Ehhez később

³²⁵ <https://nypost.com/2021/08/26/fbi-funded-neo-nazi-book-publisher-court-docs-reveal/> Letöltés ideje: 2023. 10. 04.

³²⁶ <https://coloradotimesrecorder.com/2022/07/the-shomer-neo-nazi-arrest-reveals-rape-plot-to-force-white-pregnancies/47692/> Letöltés ideje: 2023. 10. 04.

³²⁷ <https://turulnexion.wordpress.com/2018/06/01/reichsfolkba-az-o9a-politikai-ethosa/> Letöltés ideje: 2023. 10. 04.

³²⁸ <https://www.counterextremism.com/supremacy/order-nine-angles> Letöltés ideje: 2023. 10. 04.

³²⁹ Gartenstein-Ross, Chace-Donaue, 2023, pp. 1

³³⁰ <https://www.counterextremism.com/supremacy/order-nine-angles> Letöltés ideje: 2023. 10. 04.

³³¹ Ibid

még hozzájött egy 12 éves lány megerőszakolása és további négy szexuális erőszak elkövetése miatti büntetés.^{332,333}

A legtöbb ONA-hoz köthető bűncselekmény azonban nem a „hagyományos” terrorizmus, hanem a szexuális erőszak, pedofília és gyermekpornográfia. Több eset is volt, ahol a törvényes korhatár alatti (a legfiatalabb 4 éves) nőkkel közösültek erőszakosan, azokról volt, aki gyermekpornográf tartalmat gyártott és osztott meg, árusított, hogy az azokért kapott pénzből támogassa a mozgalmat.³³⁴ Az ilyen és más hasonló (gyermekbántalmazást, kínzást, pokolgép-készítési útmutatót vagy nekrofilát ábrázoló) tartalmakat a nexionok és a mozgalom csetszobáiban vagy egymás között küldözgették, osztották meg.^{335,336} Emellett sok szakértő több gyilkosságot is az ONA-hoz kötött, mint a „selejtezés” példái.^{337,338,339}

Bár a Kilenc Szög Rendje nem egy fegyveres szervezet, mégis remekül lehet vele szemléltetni, hogy nem kell központi vezetés irányítása ahhoz, hogy babonák vagy hiedelmek alkalmazásával rávegyenek embereket a gyilkosságra, mint ahogy az az Úr Ellenállási Hadseregénél vagy a mai-maiknál megfigyelhető, és bár vannak fő ideológusok, akik az erőszakot természetfeletti célok eszközeként tüntetik fel, mégsem utasítanak vagy adnak parancsot annak alkalmazására. Egy olyan dozó mozgalomnál, ahol a tagok a saját maguk hiedelmeiket és babonáikat alakítják ki, nem jelenik meg olyan élesen a társadalom hit- és hiedelemvilága, hiszen sem Angliában, sem az Egyesült Államokban nem őshonos a Sátánba vagy Baphometbe vetett hit, hisz ellenkezőleg, a lakosság nagy része keresztény.

Véleményem szerint az egész az internet egy olyan képességének köszönhető, mely lehetőséget ad az azonos hitű emberek anonim csoportosulására, buborékot hoz létre körjük, olyan társalgási teret, tereket (csetszobák, blogok, egyéb üzenetküldő weboldalak és programok) biztosít számukra, ahol elméleteik folyamatos hangoztatásával, egymás felhergelésével, gyűlöletkeltéssel (főleg hamis információkkal, rögeszmés félreértelmezésekkel

³³² <https://www.independent.co.uk/news/uk/crime/far-right-terrorism-uk-white-supremacy-durham-sex-offences-court-a8986441.html> Letöltés ideje: 2023. 10. 04.

³³³ <https://www.chroniclelive.co.uk/news/north-east-news/neo-nazi-terror-teen-who-19533739> Letöltés ideje: 2023. 10. 04.

³³⁴ Ibid

³³⁵ <https://aktuelltfokus.se/ledande-nationalist-haktad-for-barnvaldtakt/> Letöltés ideje: 2023. 10. 04.

³³⁶ <https://aktuelltfokus.se/nationalistisk-seriepedofil-atalas-for-flera-bestialiska-barnvaldtakter/> Letöltés ideje: 2023. 10. 04.

³³⁷ <https://www.vice.com/en/article/k7qvny/random-murder-of-muslim-man-linked-to-neo-nazi-death-cult-report> Utolsó letöltés ideje: 2023. 10. 04.

³³⁸ <https://www.everand.com/article/535653231/Nazi-Satanism-Is-Real-And-Dangerous-And-Big-Tech-Has-Given-It-A-Platform> Letöltés ideje: 2023. 10. 04.

³³⁹ Gartenstein-Ross, Chace-Donaue, 2023

és belemagyarázásokkal, vagy egyszerűen hazudozással) és más véleményű hangok kizárásával elvesztik racionális gondolkodásukat, eddigi fantáziáik és gyűlöletük valósággá és vallássá válik, és a tudat, hogy többen is vannak, magabiztosságot vagy akár felsőbbrendűség-érzetet is kivált belőlük.

III. A boszorkányorvoslás és hiedelmek hatásai

3.1. Babonák, hiedelmek a háborúban

Harcok során gyakran előfordul, hogy a katonák azt érzik, hogy kezdik elvesztetni mind a reményt, mind a kontrollt az események alakulása felett. Ilyenkor az ember gyakran babonákban kezd hinni, ezzel igyekszik leküzdeni félelmét, a háború és halál véletlenszerűségét, és önbizalmát erősíteni, illetve stresszét csökkenteni ilyen irracionális hiedelmekkel, szokatlan „coping”-okkal.³⁴⁰⁾

Jean Hungerford második világháborús katonababonákkal foglalkozó jelentésében öt különböző nem-rationális csábtípusokat sorol fel: jövendölések, védelmező képességekkel felruházott dolgok, szélsőséges vallásosság, csodák, sérthetlenségbe vetett fatalizmus. Ezeknek hatása emberekre: közöny a racionális szokások felé a nem-rationális szokások javára, az ezekbe való belemélyedés a háborús célok kárára, és a hadsereg iránti hűség csökkenése.³⁴¹ S. P. MacKenzie hét fejezetben tárgyalja ki az amerikai légierő babonáit a háború során. Ezek szóltak például a bevetés előtti és közbeni imákról, a különböző fétisek használatáról (pl. gyűrűk, rózsaszín üvegelefántok, négylevelű lóhere), babonás szokásokról és rituálékról (pl. ragaszkodás kis cselekvések elemeinek sorrendjéről – honnan húzzuk elő a cigarettát, melyik kézzel, melyik zsebbe rakjuk vissza; földet érés után megcsókoljuk a talajt) balszerencsét okozó dolgokról és emberekről (pl. bizonyos repülőgépekre nem voltak hajlandóak felszállni katonák; nem voltak hajlandóak nőkkel együttműködni; kiutálták a balszerencsés társaikat, mert féltek, hogy órájuk is balszerencsét hoz), számmisztikáról és rossz előérzetekről.³⁴²

Mind a remény pszichológiája, mind a sportpszichológia bebizonyította, hogy a természetfelettibe vetett hit katonáknál az esélytelenebbség és a hiányos felszerelés és eszköztár okozta félelmet képes bátorsággal és reménnyel kipótolni, csökkenti a stresszt. Ezek mellett a közös hiedelmek erősíthetik a szervezeten belüli összetartást, okot adhatnak a szervezet létére, megerősíthetik a parancsnok vezetői szerepét, csökkenthetik a kilépésnek az esélyét, míg a

³⁴⁰ MacKenzie, 2017

³⁴¹ Hungerford, 1950

³⁴² MacKenzie, 2017

csatlakozását emelhetik, illetve javíthatják a lakossággal való kapcsolatot és félelmet kelthetnek az ellenségben.^{343 344}

3.2. Boszorkányorvoslás, hiedelmek hatása a katonákra és a szervezetre

Fontos leszögezni, hogy ahhoz, hogy ilyen hiedelmek kialakuljanak a katonáknál, már beavatásuk előtt találkozniuk kell velük valamilyen szinten. Mint látható volt, szinte mindenhol, ahol valamilyen természetfeletti képességben hisznek a katonák, azok a hiedelmek a lakosság körében is megjelennek valamilyen formában. Ahol ilyen fegyveres szervezetek jelen vannak, ott alacsony az iskolázottság, és a népi hiedelmek össze vannak fonódva a mindennapokkal, jelen vannak az átlagemberek életében.³⁴⁵ Az összes olyan szervezetnél, ahol kutatták a hiedelmek és babonák eredetét, megtalálták azokat a helyi, népi hiedelemvilágban. De mivel az összes vizsgált dozó szervezetnél nem lett kimutatva a népi hiedelemvilági eredet, a kérdést kénytelen vagyok nyitva hagyni. Mindenesetre jelzésértékűnek tartom, hogy ahol vizsgálva lett az eredet, ott pozitív lett a kérdésemre a válasz.

A természetfeletti hit katonáknál az ilyen spiritualitásban hívó szervezetekre jellemző esélytelenebbség és hiányos felszerelés és eszköztár okozta félelmet képes bátorsággal és reménnyel kipótolni. Ezek mellett erősítheti a szervezeten belüli összetartást, okot adhat a szervezet léte, megerősítheti a parancsnok vezetői szerepét, csökkentheti a kilépésnek az esélyét, míg a csatlakozását emelheti, illetve javíthatja a lakossággal való kapcsolatot és félelmet kelthet az ellenségben.³⁴⁶

Az ilyen szervezetek egyik legfontosabb eleme, ami a tagokra is nagy befolyással van, az a beavatási szertartás. A beavatási szertartások erősítik a szervezet identitását és összetartását, igyekeznek azt az érzést kelteni a tagokban, hogy beavatott tagként előkelőbbek az átlagpolgárnál, büszkeséggel töltik meg őket. A beavatás a beavatott és a beavatást elvégző személy kapcsolatán is változtat, a beavatott alárendelve érzi magát a beavatóval szemben, és ez a későbbi kapcsolatukban is meg fog jelenni.³⁴⁷

³⁴³ Ibid

³⁴⁴ García, 2020

³⁴⁵ Ibid

³⁴⁶ Ibid

³⁴⁷ Ibid

Látható volt, hogy a kannibalizmust és kegyetlenséget tartalmazó beavatási szertartások több vizsgált szervezetnél felbukkantak. Ezen minták a források alapján mind arra vezethetőek, hogy ez a fajta durvaság célja, hogy a szervezethez láncolja a tagokat, mivel, ha kiderül róluk, hogy emberhúst ettek vagy brutálisan megkínoztak, meggyilkoltak valakit, akkor a társadalom nem fogja őket befogadni, sőt, örülhetnek, ha nem ölik meg őket. Több interjú is készült volt LRA tagokkal, akik megemlítették, hogy az ok, amiért nem akartak megszökni, az az volt, hogy féltek, a társadalom kitaszítaná őket, így az LRA-n belül nagyobb biztonságban voltak.³⁴⁸

Mint már volt róla szó, a hiedelmek erősíthetik a parancsnok pozícióját, és ha a beosztottak elhiszik az ő természetfeletti képességeit, akkor az hatalmas befolyásolást jelenthet a katonákra nézve. Különösen igaz ez a boszorkányorvos hadurakra, akik a szervezetükbe az egyetlenek, akik szuperképességeiket maguktól tudják használni, a többieknek pedig csak úgymond kölcsönadja. Ez a hadúr és a katonái között egy olyan függőségi kapcsolatot teremt, amelyben a katonák élete látszólag a hadúrtól függ, és ezért kénytelenek bármilyen ellenállástól vagy megkérdőjelezéstől mentesen alávetni magukat a személyének, teljhatalmat adva ezzel neki és elvetve az elszámoltathatóságát. Így nem lesz, mi a szervezet által alkalmazott erőszak mérsékét korlátozná, ennek példájául az LRA, az L2 vagy a mai-maik tökéletesen megfelelnek.

Amire még rá szeretnék térni, az az, hogy minek köszönhető, hogy valaki kilép egy ilyen szervezetből, és hogy mi lesz utána, hogyan illeszkedik be a társadalomba. Megállapítható, hogy ahogyan idősödnek a dozók (most főként a gyerekkatonákra gondolok) vagy minél több időt töltenek el a szervezetben, úgy fognak kevésbé hinni a természetfeletti képességekben, úgymond bölcsőbbek lesznek, és sokuk viszonylag hamar képes belátni, hogy amit csinálnak nem helyes, nem valódi, és hogy ezek a természetfeletti erők nem is léteznek. Egy másik ok, ami miatt megvilágosodhatnak ezek a katonák az az, hogy egy a szervezettel ellentétes gondolkodású, másban hívő társasággal, közösséggel ismerkednek meg, és így rájöhetnek, hogy a dolgok nem csak úgy történhetnek, ahogy azt a vezetőik mondják. Persze az is megfigyelhető, hogy a szervezetből való távozás után is tovább hihetnek abban, amit a szervezetben tanultak, és továbbra is félhetnek a „szellemek bosszújától”, mint azt több ex-LRA tag is elismerte. A természetfelettibe vetett további hit segítheti a leszerelt katonákat visszaszokni a normális élethez, például rövidtávon segítheti a gyerekkatonákat a fétisekhez fűződő hit az idegesség leküzdésére (hosszútávon ez már visszájára fordul), illetve például Mozambikban gyakori volt a milíciatagok háború utáni tisztító-rituálén való részvétele, hogy a

³⁴⁸ Ibid

harcokban elkövetett bűneikért megbocsátást nyerjenek. Az is gyakori azokkal, akik leszerelnek és visszatérnek a társadalomba, hogy kiközösítik őket, mivel félnek a természetfeletti képességeiktől, vagy megvetik őket, hogy „szellemekkel szennyezettek”. Egy még sajnálatosabb kifejelet, amikor a lakosság a megtért katonán akar bosszút állni a szervezet által elkövetett káraikért.³⁴⁹

3.3. Hadviselés a háború „hatodik dimenziójában”

A spirituális térben történő hadviselés fontos szerepet tölt be ezen szervezetek életében, gondosan igyekeznek arra ügyelni, nehogy rontás sújtsa a szervezetet, emellett minden erejükkel próbálják saját szellemeiket, varázslataikat érvényesíteni más, illetve saját szervezet fölött. A nyugat-afrikai dozó tonoknál, dogonoknál vagy poróknál a kiképzés vége egy próbatétel, melynek értelmében több napot a „bozótban” kell tölteniük egyedül vagy a többi újonccal, és ez idő alatt el kell ejteniük bizonyos állatokat majd fel kell szabadítaniuk azok nyamait, ennek oka pedig ugye az ártalmas szellemektől való védekezés. Az LRA-nál, a kamuina nszapuknál, a mai-maiknál és szinte az összes feldolgozott dozó szervezetnél megjelenik, hogy a harcuk nem csak a materiális világra, hanem a szellemvilágra is kiterjed. A hiedelem-hadviselés, amiről már beszámoltam, a háborúnak egy a nyugati gondolkodásban (tudományos szempontból helyesen) nem megjelenő térben, dimenzióban, a szellemtérben zajlik, ami a másik, a hadtudomány által elfogadott öt dimenzióval valahol párhuzamosan, az információs térrel azonosan létezik.

A szellemtérben való harcnak én két formáját különítem el: azt, ami a szervezet tagjainak és az őket támogató lakosságnak szól, és a hiedelem-hadviselést, ami az ellenséget és annak lakosságát kívánja befolyásolni. Az előbbi alatt a rituálékat és a boszorkányorvos vagy vallási vezetők „szellemidézéseire” és más, a természetfeletti erejüket alátámasztani, megerősíteni kívánó „bemutatókra”, hiedelemcselekvésekre gondolok. Ezek funkcióját abban látom, hogy meggyőzzék a katonákat saját képességeikről, ezzel növelve a szerepüket a szervezetben, emellett, hogy növeljék a katonák morálját és a bátorságát, népi támogatást szerezzenek, és hogy összetartsák a szervezetet. Ezzel ellentétben a hiedelem-hadviselés fő célja az ellenség katonáinak meggyőzése saját természetfeletti képességeinkről, arról, hogy az oldalunkon nem evilági szereplők is harcolnak, és arról, hogy őket átok sújtsa, ami balszerencsét

³⁴⁹ Ibid

hoz rájuk. Már megemlítettem korábban a hiedelem-hadviselés lélektani hatásait, példának fel tudom hozni a Boko Haram Sambisa-erdőből való kiűzését, az ellenség megfutamítását a mai-maik és a HSM részéről, illetve azt, hogy a nigériai, csádi és kameruni katonák nem ellenőrizték az esetleges Boko Haramhoz köthető gyerekeket, mert féltek, hogy azok boszorkányok. A hiedelem-hadviselés persze csak részben irányul az ellenséges katonák felé, véleményem szerint nagyobb részt a lakosságnak szánják.

Az ebben a dimenzióban folytatott harc főszereplői azok az emberek, akiknek varázsképeket tulajdonítanak: varázslók, papok, fétispapok, dzsudzsuk, boszorkányok, sámánok, próféták, stb. Ha egy ilyen ember beáll a szervezetbe vagy az mögé, az jelentősen növelheti a csoport egzisztenciájának jogosultságát a nép és akár politikai szereplők szemében is. Az ilyen emberek utasításai kötelező érvényű parancsnak minősülhetnek, kötelező érvényességgel büntethetnek meg vagy tüntethetnek ki embereket, hozhatnak szabályokat. Ezen okból rendszeres az, hogy katonák a bűnösségüket azzal próbálják igazolni, hogy ők csak vallási emberek, szellemek, istenek miatt tették azt, amit. Emellett például a nigériai bűnszervezetek tagjai gyakran kérnek a szervezethez közel álló dzsudzsutól megbocsátást bűneik miatt, illetve továbbiak elkövetésére engedélyt.³⁵⁰ Szintén dzsudzsuktól kérnek segítséget a nigériai emberkereskedők szexrabszolgái és prostituáltjai, akik gyakran együttműködnek az ottani bűnszervezetekkel (pl. Fekete Fejsze, Martalócok, Vikingek).³⁵¹ Az „Ezüst” álnévű Virgilio Antonio Vidal Mora kolumbiai hadúr, aki a Kolumbia Forradalmi Fegyveres Erői (Fuerzas Armadas Revolucionarias de Colombia – FARC) egyik vezetője volt, rendszeresen járt boszorkányokhoz spirituális szertartások elvégzésére, melyek fontos eleme volt a „bájjalfürdő”.³⁵²

A hiedelem-hadviselés fontos része az olyan ruhadarabok, kiegészítők (fétisek) és tetoválások viselete, melyeknek varázsképeket tulajdonítanak. A mali és elefántcsontparti dozók narancssárga színű ”egyenruhát” hordanak – melynek csapatösszetartó funkciója is van -, kiegészítve dozósapkával, mely szerintük golyóállóvá teszi őket, mellette varázsgyűrűket és talizmánokat is hordanak, melyek látás- és hallásjavító hatással bírnak. A FARC vezetője a testén viselt láncokra akasztott talizmánokat, mivel azokon nem haladhat át a golyó, és még a betegségek elől is megvédi.³⁵³ Az 1999-es kelet-timori polgárháborúban részt vett Vörös és

³⁵⁰ Ibid

³⁵¹ Apart, 2019, pp. 40, 61

³⁵² <https://www.cosecharoja.org/colombia-cayo-el-capo-de-las-farc-que-le-confiaba-su-vida-a-la-brujeria/>

Letöltés ideje: 2023. 09. 12.

³⁵³ Ibid

Fehér Vas (Besi Merah Putih) katonái levágták az elesett ellenségeik szaporítószerveit vagy füleit, majd azokat magukon hordták, hogy azok ereje is segítse őket.³⁵⁴ A mexikói Lovagrend tagjainak többször kell rituálékon lovagi jelmezt felvenni, leopárdemberek hasonlóan tesznek szertartásaikon, csak ők párducjelmezt viselnek.^{355,356}

Ott, ahol ilyen hiedelmek részét képezik a társadalom életfelfogásának, az állam hadseregének katonái is hinni fognak a titkos társaságok természetfeletti képességeiben. A KDK-ban három lándzsával és más kézfegyverrel felszerelt mai-mai tag 700 katonát tartott vissza úgy, hogy kiáltásaikra már a levegőben felrobbantak a rájuk kilőtt robbanószerkezetek (kétes, hogy ez valóban megtörtént volna, de remek propagandaanyagot szolgáltatott a mai-maik toborzásához).³⁵⁷ A kolumbiai rendőrségből és katonaságból egyaránt voltak, akik papokhoz, boszorkányokhoz mentek rituálékon részt venni, hogy a FARC és más „hatodik dimenzióban” harcot folytató drokartell varázslatai ellen védelmet szerezzenek (³⁵⁸). A hiedelem-hadviselés egyik fő eszköze, hogy a már meglévő hiedelmeket, babonákat alakítják át lélektani fegyverré, mert ha már találkozott vele az ellenség fiatalkorában vagy neveltetése során, sokkal nagyobb az esélye, hogy elhiszi. Ezért szerintem a hiedelem-hadviseléshez elengedhetetlen az ellenség népének hiedelemvilágának ismerése, babonáiknak feltérképezése, mert ha számukra idegen hiedelmekkel próbálkozunk, nem fogják azokat komolyan venni és semmilyen negatív lélektani hatást nem fogunk tudni kiváltani bennük, nem beszélve arról, hogy megvan az esély rá, hogy ezek miatt eszementeknek tartanak majd minket, és pont ellentétes hatást érünk el, növeljük a moráljukat. Azt is hozzátenném, hogy hiedelem-hadviselést olyan térségekben tanácsos alkalmazni, ahol alacsony az iskolázottság és még mindig hisznek az emberek a babonákban, mert pl. Európában és a Nyugaton alacsony sikerre lehet számítani hiedelem-hadviselés terén – leszámítva azon kevés embereket, mint az ONA-sok, akik gyenge tudományos ismereteiket babonákkal és hiedelmekkel egészítik ki, megtoldva szélsőséges elméletekkel.

³⁵⁴ Indonézia kelet-timori ad hoc törvényszék jelentései

³⁵⁵ <https://www.aljazeera.com/features/2011/7/22/the-knights-templar-mexicos-newest-drug-cartel> Letöltés ideje: 2023. 09. 12.

³⁵⁶ Burrows, 1914

³⁵⁷ García, 2020

³⁵⁸ <https://www.eltiempo.com/justicia/cortes/brujeria-en-la-guerra-paramilitar-38288> Letöltés ideje: 2023. 09. 12.

3.4. A dozó szervezetek és a hiedelem-hadviselés hatása a társadalomra

A boszorkányorvoslás és hiedelem-hadviselés természetesen a szervezet és a nép kapcsolatára is hatással van. Főként Afrikában, ott, ahol a dozó szervezetek lázadókkal és terroristákkal harcolnak (pl. Mali, Kelet-Kongó, Kamerun) a nép tisztelni, szeretni fogja őket, mivel megvédik őket az erőszaktól - ezeken a helyeken lesz magas a dozó szervezetekhez való csatlakozás. Lakossági támogatást a pozitív hiedelemcselekvésekbe vetett hit is kiválthat, a donzo tonoknál és a huidaomeneknél is megfigyelhető volt a természeti egyensúly fenntartásának képességébe vetett hit, ami miatt tisztelet, sőt, hódolat övezte őket. Azt se felejtjük el, hogy a korrupt hadsereggel ellentétben a spirituális erővel rendelkező dozókban esetenként jobban megbíznak, így nem egy ilyen szervezetnél volt megfigyelhető, hogy harcoló felek közt közvetítő szerepet töltöttek be.

Másutt a boszorkányorvos katonai szervezeteket félni fogják, legyen ez a babonásságuk miatt, vagy amiatt, hogy szörnyen brutális cselekedeteket hajtanak végre, köszönhetően annak, hogy hiányzik az erőszak korlátozására való törekvés a hiedelmeik és babonás életfelfogásuk miatt. A dozó katonák démonoknak tartása, mint pl. a leopárdemberekénél, a Boko Haramnál vagy az LRA-nál könnyen és gyorsan tudja garantálni ezen katonák autoritását. Ha menekülni kezd a lakosság, migrációs nyomással gyengíteni tudják a környező országokat, csökkentve az esélyét annak, hogy közösen hatásosan tudnak fellépni ellenük.

Ha azonban a lakosság nem tud menekülni, vagy nem hátrál meg, a dozókkal szemben szintén erőszakot fognak alkalmazni, például boszorkányvadász csoportokat hoznak létre, akik a boszorkánysággal vádoltakat kivégezik (pl. Pápua, Fülöp-szigetek, Közép-afrikai Köztársaság, KDK, Uganda, stb.). Afrikában az agresszív gyerekkatonák miatt az emberek gyerekeket kezdtek boszorkányság miatt kivégezni, mivel úgy hitték, hogy az ottani gyerekek valójában démonok, és hogy a gyerekkatonák is gonosz szellemek, ugyanis gyerekek olyan dolgokra, amiket a gyerekkatonák csinálnak, nem lennének képesek. Pápuán férfiak kezdtek csoportosulni, hogy a nekik nem szimpatikus nőket összegyűjtsék, és bántalmazzák – esetenként akár elevenen el is égessék.^{359 360}

³⁵⁹ García, 2020

³⁶⁰ Schwoerer, 2017

3.5. Harc a dozók ellen

A továbbiakban arról szeretnék írni, hogy az államok miket tettek az ilyen szervezetek kezelésének céljából, először is a legyőzés céljából. A kamuina nszapuk elleni harcban a KDK hadseregében (Forces Armées de la République du Congo – FARDC) propagandát alkalmaztak a katonák meggyőzésére, hogy a lázadókat nem segítik szellemek és igenis megölhetőek. A megölt milicisták testeit nyilvánosan mutogatták, hogy mind a lakosságnak, mind a katonaságnak megmutassák, hogy nem halhatatlanok – hasonlóan jártak el a kolumbiai erők is a lázadókkal és kartelltagokkal szemben.³⁶¹ Szintén a Kongói Demokratikus Köztársaságban fordult elő, hogy a tartományi és területi kormányzók figyelemfelhívó kampányokat indítottak, hogy a mai-mai babonáit „irracionalisnak” és „haszontalannak” bélyegezzék, és hogy a lakosságot eltántorítsák a hozzájuk való csatlakozástól, és helyettük az állami hadsereget válasszák.³⁶² Hasonló kampányt alkalmaztak a britek a mau-mau felkelők ellen az 1957-től 1960-ig tartó háborúban Kenyában, melynek célja a lázadásra felesküdtöttek meggyőzése, hogy esküiket „elengedjék”.³⁶³

Az 1964-től 1979-ig tartó rodéziai bozótháborúban a rodéziai belügyminisztérium összegyűjtötte és dokumentumokba foglalta az összes olyan információt, amely vallási vezetőket, spirituális személyeket tartózkodási helyéről, tevékenységéről és szent helyek elhelyezkedéséről és oda vezető utakról szól. Ezek tanulmányozásával a kormányerők felkeresték azon területeket, ahol a kormányellenes katonák vallási okokból gyülekeztek, és mérgezett élelmiszereket és ruhákat csempészték be oda, hogy a gerillákkal leszámoljanak.³⁶⁴ Ez a rodéziaiak szempontjából nem csak az ellenség számának csökkentésére volt jó, hisz a mérgezéseket a lakosság és a gerillák is a boszorkányság hatásának tulajdonították és ezért elálltak az ilyen természetfeletti eszközöket alkalmazó lázadóktól, kevesebben csatlakoztak hozzájuk és a már csatlakozottak közül is többen elhagyták ezeket a szervezeteket.³⁶⁵

Mao Ce-tung „uralkodása” idején a kínai állam egy ellenforradalmár-ellenes kampányt indított, melynek fontos része volt egy huidaomen-ellenes kampány. A felső vezetés arra utasította a helyi vezetőket, hogy ne akadályozzák az embereket babonáik „kiélésében”, hanem igyekezzenek megállítani, hogy a huidaomenek és más kormánytól független társaságok

³⁶¹ García, 2020

³⁶² Ibid

³⁶³ Ibid

³⁶⁴ Ibid

³⁶⁵ Ibid

beálljanak a „tömeges babonás tevékenységek” mögé, és a nép befolyásolásával többek közt a hadsereg irányítására, tevékenységére is hatással legyenek.³⁶⁶ Azzal, hogy a népnek a babonáit hagyták megmaradni, és hagyták a lakosságot babonás tevékenységeket folytatni úgy, hogy eközben a huidaomenekkel szemben erős propaganda működött, sikerült elérni, hogy valamivel kevesebben vegyenek részt a társaságok által szervezett eseményeken, és többen jelentsék be a hatóságoknak, ha „huidaomen-gyanús” embert észlelnek.³⁶⁷ Ezen kampány eszköztárába a kivégzés is beleszámított, amit több „huidaomen-gyanús” személy ellen is elkövettek – ami szintén csökkentette a huidaomenek és tagjainak a számát,³⁶⁸ És természetesen ott vannak a „hagyományos” eszközök is, magyarul, ha a kormányerők és az államhatalom megerősödésével és megszilárdulásával a hadseregnek sikerül legyőznie őket és a terület és lakosság felett az ellenőrzést sikerül biztosítaniuk (vagy ha a kormány egyedül nem képes rá, nemzetközi segítséget is hívhat).

Az is gyakran előfordul, hogy a kormányerők szövetséget kötnek a boszorkányorvos milíciákkal egy közös ellenség ellen, amelynek megszűnésével a milícia is értelmét veszti (pl. a dogon dozók ma a mali erőkkal harcolnak a dzsihadisták és tuaregek ellen, vagy a kongói mai-maik – mint pl. Wazalendo - a FARC-al közösen lépnek fel a kormányellenes lázadókkal szemben, vagy a sierra leonei kamadzsorok a Forradalmi Egységfront/Revolutionary United Front – RUF ellen).^{369,370} Egy másik megoldás az ilyen erők beolvasztása a hadseregbe, mégpedig számukra „igen előnyös ajánlatokkal” (pl. egyszeri kifizetés, jól fizető állás valamilyen állami cégnél, magasabb rendfokozat az állami hadseregben, lakhatás, elitiskola a gyerekeknek, stb.), amiket nem utasítanak vissza.

Én a dozók elleni harcnak két szakaszát kívánom elkülöníteni: magát a fegyveres küzdelmet, és az esetleges győzelmet követő válságkezelő és stabilizáló folyamatokat. Előbbinél természetesen az volna a legszerencsésebb, ha pusztán katonai erővel képes lenne az adott állam leverni a lázadókat, fegyveres szervezeteket. Persze ha nem rendelkezünk az ehhez szükséges megfelelő erővel, akkor kell olyan lépéseket tenni, mint amit a rodéziaiak vagy a németek tettek (titkosszolgálati akciók, mérgezések, éhínség létrejöttének elősegítése, stb.) – ezek a mondhatni megszokottan alkalmazott gerilla- vagy lázadóellenes hadviselési módszerek, de érzékelhető, hogy ezek erősen jogsértő eszközök. Másik megoldás lehet a kameruniaknál

³⁶⁶ Yupeng, 2019

³⁶⁷ Ibid

³⁶⁸ Ibid

³⁶⁹ <https://www.youtube.com/watch?v=dLXtWqJTI88&t=144s> Letöltés ideje: 2023. 11. 02.

³⁷⁰ <https://www.youtube.com/watch?v=j6liCsCSUoM&t=22s> Letöltés ideje: 2023. 11. 02.

láthatott hiedelem-hadviselési módszer. Ezt azért nem tartom szerencsésnek, mert a „dozó probléma” egyik gyökere pont a szélsőséges hiedelmekbe és babonákba vetett hit, hiedelem-hadviseléssel pedig ezt az életfelfogást támogatjuk, mélyítjük. A „második” szakasznak – amit nem is neveznék másodiknak, mert úgy tartom helyesnek, ha az „elsővel” párhuzamosan folytatjuk – pont az a lényege, hogy nem-katonai eszközökkel a társadalmat igyekszik „babonástalanítani”, ezzel csökkentve a dozók támogatottságát és a jövőben további dozók megjelenésének lehetőségét. Ezeknek a PSYOPS és propagandaműveleteknek nemcsak az ellenségre és annak társadalmára, hanem saját katonáinkra és társadalmunkra is kell, hogy fókuszáljon. Ha a katonákat és a lakosságot sikerül meggyőzni, hogy a dozóknak nincsenek is szuperképességeik, akkor nem fog az előfordulni, mint pl. az első Corner Kilak-i csatában vagy a kongói háborúban, hogy a dozókat látva a katonák menekülőre fogják. A felhozott esettanulmányokból is kiolvasható, hogy a hadseregek azután váltak sikeressé a dozók felett, hogy sikerült őket meggyőzni arról, hogy természetfeletti képességek nem léteznek (lásd: második Corner Kilak-i csata, a kamuina nszapu lázadások második fele).

IV. Fejezet: Összegzés, következtetések, javaslatok

4.1. Összegzés

Azokat a kutatási kérdéseket, amiket a bevezetőben felvetettem, a harmadik fejezetben megválaszoltam. Felmértem, hogy a boszorkányorvos cselekvések és a babonák intézményesítése egy fegyveres szervezetben valóban hatással van a katonákra, a szervezetre és a társadalomra. Úgy hiszem sikerült összefoglaló képet alkotnom a dozó szervezetek működésének és felépítésének pszichológiai, szociológiai, vallásszociológiai, katonai és biztonságpolitikai miértjeiről, okairól. Többféle különböző szervezeti felépítési stílust és hiedelemcselekvéseket is el tudtam különíteni a dozó szervezetek.

Azt is sikerült összefoglalnom, miként lehet a dozókkal felvenni a harcot, és hogy milyen nehézségekbe ütközhet eközben egy haderő. A válasz a kérdésre, mégpedig, hogy „Megnehezíti-e a katonai feladatok ellátását a lakosság hite a babonákban és az ellenség természetfeletti képességekbe vetett hite?”, abszolút pozitív.

4.2. Következtetések – a kutatás részeredményeinek összefoglalása, a hipotézisek megfelelőségének vizsgálata

Itt az idő, hogy a bevezetőben felsorolt hipotéziseket igazoljam, avagy elvessem:

Az első állítást igazoltnak vélem: az esettanulmányokból megállapítható, hogy a „dozóság” egy létező jelenség és kell tanulmányozni ahhoz, hogy megfelelően tudjunk harcolni ellenük. Persze akkor, ha a sikert katonai győzelemként képzeljük el, akkor elismerem, hogy lehetséges mélyebb tanulmányozás nélkül legyőzni őket, de a hosszan tartó békét a dozók ellen kifejlesztett stabilizációs tevékenységekkel lehet garantálni.

„Dozó szervezetek csak olyan területen jöhetnek létre, ahol a lakosság körében erős a babonákba vetett hit.” Ezen feltevést is igazoltnak vélek: a vizsgált szervezetek mindegyike olyan helyen jöttek létre – beleszámítva a világhálót az ONA esetében -, ahol a babonák és hiedelmek szerves részei a mindennapi életnek. Felfedezhető ez abban, hogy a dozók babonáinak szinte mindegyike visszavezethető a népek hagyományos hiedelemvilágához, és a lakosság el is hiszi ezeket a hiedelmeket.

A különböző esettanulmányokat vizsgálva a harmadik hipotézist is részben igazolni lehet: bár általános, mindegyik vizsgált szervezetnél fellelhető hiedelmet sem lehetett megállapítani, a rituálé és a különböző fétisek, varázstulajdonságú eszközök megléte mindegyiknél felfedezhető volt. Hiedelmek esetében is észrevehető volt a „varázsvíz”, a golyóállóság és a szellemek irányításának gyakorisága a tárgyalt szervezeteknél.

4.3. Eredmények várható hasznosíthatósága, ajánlások és javaslatok

Abban bízom, hogy dolgozatommal sikerült felhívnom a figyelmet arra, hogy milyen fontos lehet műveleti területen a helyi hiedelemvilág ismerése, az ellenség hitvilágának ismerése. Ha ezt figyelembe veszik missziók tervezésekor, megkönnyíthetik a kiküldött katonák feladatát, hiszen tudni fogják, mik azok a cselekvések, melyek a helyiek szerint ártóak és konfliktushoz vezetnek, ezért nem szabad csinálni. Ha megismerjük egy dozó szervezet hiedelemvilágát, babonáit, akkor könnyebben ki lehet találni, miként és miket fognak cselekedni, ezeket is beépítve a tervezésbe. A „babonátlanítást” is fontosnak tartom bevezetni a siker kifejlesztése szempontjából – nem feltétlenül például a Honvédségben, hanem a velünk együttműködő erők, lakosság körében.

Vegyük például a Magyar Honvédség újonnan megszervezett csádi misszióját:³⁷¹

„1. Az Országgyűlés hozzájárulását adja ahhoz, hogy a Magyar Honvédség egy, legfeljebb 200 – váltási időszakban 400 – fős, a szükséges technikai eszközökkel, fegyverzettel, felszereléssel ellátott katonai kontingense (a továbbiakban: Kontingens) a Csádi Köztársaság területén tanácsadási, támogatási és harctéri mentorálási feladatok ellátása, az ott tartózkodó magyar állampolgárok és a helyben lévő magyar érdekeltségek oltalmazása, továbbá a terrorizmus elleni küzdelem támogatása érdekében – szükség esetén a szövetséges nemzetközi erőkkel való együttműködésben – 2025. december 31-ig állomásozzon és szükség szerint alkalmazásra kerüljön.

2. A hozzájárulás kiterjed nemzetközi jogi mandátum vagy állami meghívás esetén és annak birtokában a Hungary Helps Ügynökség Nonprofit Zártkörűen Működő Részvénytársaság feladatainak támogatására vonatkozó, az 1. pont szerinti magyar szerepvállalással összhangban álló, a Csádi Köztársasággal határos államok területén – az ott tartózkodó magyar állampolgárok és a helyben lévő magyar érdekeltségek oltalmazásának érdekében – végzendő katonai feladatokra is.”

Ebből fontos körülmények is kiolvashatóak:

- ez egy független misszió, tehát magunkra vagyunk utalva, minden fontosabb információt nekünk kell összegyűjteni a Csád-tó térségéről, így a helyi hiedelmekről és dozókról is;
- a misszió nem csak Csádban, hanem a térség többi államában (Niger, Nigéria, Kamerun, Szudán, Líbia és a Közép-afrikai Köztársaság határos vele – mindegyiket leírtam, mert nem tudom, Csádnak melyik részén fognak a magyarok állomásozni) is elvégezhet feladatokat, a környező országokban pedig szintén vannak dozók.

A csádi misszióhoz szeretnék pár tanácsot írni, ami a dolgozat témájából tevődik össze:

- helyi hiedelmek pontos ismerete szükséges a problémamentes civil-katonai kapcsolatokhoz, illetve, hogy ne érhék a magyar katonákat váratlanul a babonásság okozta anomáliák;
- mint említettem, a csádi katonák félnek a Boko Haram tagjaitól, démonoknak tartják őket, hasonló okokból az egyedül mászkáló gyerekeket nem kutatják át,

³⁷¹ Ibid

így rengeteg a gyerekkatona által elszenvedett áldozat, és a terroristák közötti információáramlás is zavartalanul folyhat --> babonátlanító kampányra van szükség a csádi katonaság és lakosság körében, hogy megbízható társak legyenek;

- hausza kurwa szó gonosz szellemekre, boszorkányokra utal, az ehhez hasonlító szitokszavakat a magyar katonáknak nem kellene használniuk, hacsak nem akarnak csádiakat félelemben tartani, megijeszteni, összezavarni;
- nem csak a csádiak és a Boko Haram hiedelmeit kell számításba venni, hiszen a környező országokban – ha már meg van az esély rá, hogy ott is műveleteket hajtunk végre - még több dozó szervezeteket is beazonosítottam (kameruni milíciák és a közép-afrikai anti-balaka milíciák), azokét sem árt, ha tanulmányozzuk.

Terjedelmi korlátaim miatt most a fenti néhány javaslatokkal tudom megfogalmazni, de ha arra igény mutatkozik, akkor szükség esetén egy hosszabb elemzéssel tudok szolgálni a dozókkal és a velük kapcsolatos kommunikáció, továbbá az ellenük eredményesen folytatható küzdelem célszerű módjaival összefüggésben.

Rövidtávon ezt az alkalmazhatóságot tudom kiemelni, de hosszútávon elképzelhető, hogy ha a szakértők el kezdenek mélyebben foglalkozni a dozókkal, akkor képesek lesznek módszereket kitalálni az ellenük folytatott harchoz.

FÜGGELÉKEK

Felhasznált irodalom

- 23/2023. (XI. 6.) OGY határozat a Magyar Honvédség csádi katonai szerepvállalásáról
- Allen, Tim. "Understanding Alice: Uganda's Holy Spirit Movement in Context, Africa." *Journal of the International African Institute*, 1991, Vol. 61, No. 3, Diviners, Seers and Prophets in Eastern Africa (1991).

- Apart, Élodie. "Religious, social and criminal groups in trafficking of nigerian girls and women. The case of shrines, "Ladies' club", and "cultist groups"." IFRA-Nigeria; COMPTRESEC - CNRS - UMR 5114. (2019)
- Asadi, Torang. "The Mai-Mai Rape." *Journal of religion and violence* 2.2 (2014): 281-307.
- Bakamana, David Bilungule, Magesa, Laurenti & Majawa, Clement Chinkambako Abenguuni. "Efficacy of indigenous charms as weapons of war: Evidence from the Kamwina Nsapu conflict of Kasai in the Democratic Republic Of Congo." *International Journal of Research in Business and Social Science* (2147-4478) 10.7 (2021): 408-417.
- Bassett, Thomas J., "Dangerous pursuits: hunter associations (donzo ton) and national politics in Côte d'Ivoire." *Africa* 73.1 (2003).
- Behrend, Heike. "Alice Lakwena and the Holy Spirits: war in northern Uganda, 1985–97." Ohio University Press (2000).
- Brown, Ras Michael. "African-Atlantic Cultures and the South Carolina Lowcountry". Cambridge University Press (2012).
- Burrows, Donald. "The human leopard society of Sierra Leone." *Journal of the Royal African Society* 13.50 (1914).
- Dizseri Ágnes. "GYERMEKKATONÁK AZ ISZLÁM ÁLLAM ÉS AZ ÚR ELLENÁLLÁSI HADSEREGE SZOLGÁLATÁBAN." *HONVÉDSÉGI SZEMLE: A MAGYAR HONVÉDSÉG KÖZPONTI FOLYÓIRATA* (2008-) 144.4. (2016): 40-55.
- Dolan, Chris J. "What Do You Remember?: A Rough Guide to the War in Northern Uganda 1986-2000." Acord (2000).
- Dunn, Kevin C. "Uganda: The Lord's resistance army." *Review of African Political Economy* 31.99 (2004): 139-142.
- García, Ana Dols. "Armed groups, IHL and the invisible world: How spiritual beliefs shape warfare." *International Review of the Red Cross* 102.915 (2020): 1179-1199.
- Gartenstein-Ross, Daveed; Chace-Donahue, Emelie. "The Order of Nine Angles: Cosmology, Practice & Movement." *Studies in Conflict & Terrorism* (2023).

- Hoffman, Danny. "The Meaning of a Militia: Understanding the Civil Defence Forces of Sierra Leone." *African Affairs* 106.425 (2010).
- Hull, William. "The Scramble for Africa: White Man's Conquest of the Dark Continent from 1876-1912." *The Historian* 55.4 (1993): 809-811.
- Hungerford, Jean M. "The exploitation of superstitions for purposes of psychological warfare." (1950).
- Ifeka, Caroline. "HOW BOKO HARAM'S 'LIMINAL' CHILD WITCHES AND CHILD SOLDIERS CHALLENGE." *Extremism, Society, and the State: Crisis, Radicalization, and the Conundrum of the Center and the Extremes* 20 (2021): 52.
- Iliffe, John. "The organization of the Maji Maji rebellion." *The Journal of African History* 8.3 (1967): 495-512.
- Jiao, Yupeng. "The People's Living Guanyin Bodhisattva: Superstition, Entrepreneurship, Healthcare, Rural Economic Control, and Huidaomen in the Early PRC." *The Chinese Historical Review* 26.2 (2019): 175-196.
- Kah, Henry Kam. "ANTI-BALAKA/SÉLÉKA, RELIGIONISATION'AND SEPARATISM IN THE HISTORY OF THE CENTRAL AFRICAN REPUBLIC." *Conflict Studies Quarterly* 9 (2014).
- Keszeg Vilmos. "*Hiedelmek, narratívumok, stratégiák.*" Kriza János Néprajzi Társaság (2013).
- Kovács Gábor. "*A rendészeti szervezetekben lejátszódó vezetési folyamatok.*" Dialóg Campus Kiadó (2018).
- Leopold, Robert S. "The Shaping of Men and the Making of Metaphors: The Meaning of White Clay in Poro and Sande Initiation Society Rituals." *Anthropology* 7(2): 21-42. (1983).
- Little, Kenneth. "The political function of the poro. Part I." *Africa* 35.4 (1965).
- Long, Anton. "*Concerning Culling as Art.*" Order of Nine Angles (2011)
- MacCormack, Carol P. "*Bundu: Political Implications of Female Solidarity in a Secret Society.*" The Hague: Mouton (1975).
- Mackenzie, Simon Paul. *Flying against Fate: Superstition and Allied Aircrews in World War II.* University Press of Kansas (2017).

- Miller, Norman N. "*Encounters with Witchcraft – Field Notes From Africa*." State University of New York Press (2012).
- Morain, A. A. "*Codex Aristarchus*." Martinet Press (2016).
- Nistor, Adina-Loredana, Andrew Merrylees, and Barbora Holá. "Spellbound at the International Criminal Court: The Intersection of Spiritualism & International Criminal Law." *Intersections of Law and Culture at the International Criminal Court* edited by Julie Fraser and Brianne McGonigle Leyh, Edward Elgar Publishing Ltd (2020).
- Nunn, Nathan, and Raul Sanchez de la Sierra. "Why being wrong can be right: Magical warfare technologies and the persistence of false beliefs." *American economic review* 107.5 (2017): 582-587.
- Order of the Nine Angles. "*Frequently Asked Questions About the Order of Nine Angles*," Order of the Nine Angles (2012)
- Palmer, David A. "Chinese redemptive societies and salvationist religion: historical phenomenon or sociological category?." *民俗曲藝* (2011).
- Parker, Richard, Order of Nine Angles. "*The Seven Fold Way of the Order of Nine Angles*." Order of Nine Angles (2011)
- Peel, J. D. Y., et al. "*Letters from Liberia*." International African Institute and Centre of African Studies, SOAS, University of London (2016).
- Pendle, Naomi Ruth. "Politics, prophets and armed mobilizations: competition and continuity over registers of authority in South Sudan's conflicts." *Journal of Eastern African Studies* 14.1 (2020): 43-62.
- Pendle, Naomi. "Competing authorities and norms of restraint: governing community-embedded armed groups in South Sudan." *International Interactions* 47.5 (2021): 873-897.
- Pratten, David. "*Man-Leopard Murders: History and Society in Colonial Nigeria*." Edinburgh University Press (2007).
- Schwoerer, Tobias. "Sorcery and Warfare in the Eastern Highlands of Papua New Guinea." *Oceania* 87.3 (2017): 317-336.
- Shah, Shanon; Cooper, Jane & Newcomb, Suzanne. "Occult Beliefs and the Far Right: The Case of the Order of Nine Angles." *Studies in Conflict & Terrorism* (2023).

- Tempel ov Blood. "*Iron Gates*." Martinet Press (2014).
- The Carter Center Expert Mission Report: Democratic Republic of the Congo 2018 Harmonized, Presidential, Parliamentary and Provincial Elections
- United Nations Security Council. "Letter dated 23 December 2020 from the Group of Experts on the Democratic Republic of the Congo addressed to the President of the Security Council"
- van Bockhaven, Vicky. "Leopard-men of the Congo in literature and popular imagination" *Tydskrif vir Letterkunde Association* Vol. 46. (2009).
- Vinci, Anthony. "The strategic use of fear by the Lord's Resistance Army." *Small Wars & Insurgencies* 16.3 (2005): 360-381.
- Wepundi, Manassah; Lynge, Karina. "Evolving Traditional Practices: Managing Small Arms in the Horn of Africa and Karamoja Cluster" *Small Arms Survey* (2014)
- Wild, Emma. "'Is It Witchcraft? Is It Satan? It Is a Miracle.'Mai-Mai Soldiers and Christian Concepts of Evil in North-East Congo." *Journal of Religion in Africa* 28.Fasc. 4 (1998): 450-467.
- Young, Eric T. "N'angas, Varoyi and Midzimu: The Institutionalization of Traditional Beliefs in the Zimbabwe National Army." *Armed Forces & Society* 24.2 (1998): 245-268.
- Zack-Williams, Alfred B. "Kamajors, 'sober' & the militariat: civil society & the return of the military in sierra leonean politics." (1997).

Internetes források

- "'The Knights Templar': Mexico's newest drug cartel." Aljazeera (2011). URL: <https://www.aljazeera.com/features/2011/7/22/the-knights-templar-mexicos-newest-drug-cartel> Utolsó letöltés ideje: 2023. 11. 11.
- "20 Holy Spirit Safety Precautions." Theirwords (1987). URL: http://theirwords.org/media/transfer/doc/ug_hsm_1987_01-85efaa9036a1d3fe6efed3faa7ad8ca3.pdf Utolsó letöltés ideje: 2023. 06. 24.
- "Alice Lakwena: From fishmonger to rebel leader." Monitor (2018). URL: <https://www.monitor.co.ug/Magazines/PeoplePower/Alice-Lakwena->

fishmonger--rebel-leader-NRA-Okello-Lutwa/689844-4804780-6ewycnz/index.html Utolsó letöltés ideje: 2023. 10. 09.

- "Colombia: cayó el capo de las Farc que le confiaba su vida a la brujería." Cosecha Roja (2013). URL: <https://www.cosecharoja.org/colombia-cayo-el-capo-de-las-farc-que-le-confiaba-su-vida-a-la-brujeria/> Utolsó letöltés ideje: 2023. 09. 12.
- "Congo soldiers explain why they rape." nnger4life (2008). URL: <https://www.youtube.com/watch?v=ZbZIK9Ce0yM> Letöltés ideje: 2023. 04. 05.
- "Democratic Republic of Congo: IRIN Focus on Hema-Lendu conflict." The New Humanitarian (1999). URL: <https://reliefweb.int/report/democratic-republic-congo/democratic-republic-congo-irin-focus-hema-lendu-conflict> Utolsó letöltés ideje: 2023. 11. 11.
- "El capítulo de la brujería en la guerra de los 'paras'." El Tiempo (2016). URL: <https://www.eltiempo.com/justicia/cortes/brujeria-en-la-guerra-paramilitar-38288> Utolsó letöltés ideje: 2023. 09. 12.
- "hiedelem." Magyar Néprajzi Lexikon. URL: <https://mek.oszk.hu/02100/02115/html/2-1304.html> Utolsó letöltés ideje: 2023. 10. 22.
- "Ledande nationalist häktad för barnvåldtäkt." Aktuellt Fokus (2022). URL: <https://aktuelltfokus.se/ledande-nationalist-haktad-for-barnvaldtakt/> Utolsó letöltés ideje: 2023. 10. 04.
- "MAPPING ARMED GROUPS IN MALI AND THE SAHEL." European Council on Foreign Relations (2019). URL: https://ecfr.eu/special/sahel_mapping/dan_na_ambassagou Utolsó letöltés ideje: 2023. 10. 26.
- "Militia 'sect' wreaks havoc in remote DR Congo region." TRT World (2020). URL: <https://www.trtworld.com/africa/militia-sect-wreaks-havoc-in-remote-dr-congo-region-34659> Utolsó letöltés ideje: 2023. 11. 11.
- "Order of Nine Angles." Counter Extremism Project (2020). URL: <https://www.counterextremism.com/supremacy/order-nine-angles> Letöltés ideje: 2023. 10. 04.

- "Stomping Out Rebellion in DR Congo." VICE News (2023). URL: <https://www.youtube.com/watch?v=j6liCsCSUoM&t=22s> Utolsó letöltés ideje: 2023. 11. 02.
- Bosuandole, Marthe. "Trapped: DR Congo Villagers Caught Between Army And Gun-toting Sect." Barron's (2020). URL: <https://www.barrons.com/news/trapped-drcongo-villagers-caught-between-army-and-gun-toting-sect-01600961104> Utolsó letöltés ideje: 2023. 11. 11.
- Clowes, William. "Briefing: The conflict in Kasai, DRC." IRIN News (2017). URL: <https://web.archive.org/web/20170809041518/http://www.irinnews.org/analysis/2017/07/31/briefing-conflict-kasai-drc> Utolsó letöltés ideje: 2023. 10. 20.
- Dearden, Lizzie. "Teenage 'white supremacist' who wanted race war sexually assaulted 12-year-old girl, court hears." The Independent (2019). URL: <https://www.independent.co.uk/news/uk/crime/far-right-terrorism-uk-white-supremacy-durham-sex-offences-court-a8986441.html> Utolsó letöltés ideje: 2023. 10. 04.
- Feldman, Matthew. "Nazi-Satanism is real and dangerous – and big tech has given it a platform." Everand (2021). URL: <https://www.everand.com/article/535653231/Nazi-Satanism-Is-Real-And-Dangerous-And-Big-Tech-Has-Given-It-A-Platform> Utolsó letöltés ideje: 2023. 10. 04.
- Flomberg, David. "The Shomer: Neo-Nazi Arrest Reveals Rape Plot to Force White Pregnancies." Colorado Times Reporter (2022). URL: <https://coloradotimesrecorder.com/2022/07/the-shomer-neo-nazi-arrest-reveals-rape-plot-to-force-white-pregnancies/47692/> Utolsó letöltés ideje: 2023. 10. 04.
- Gander, Kashmira. "Drug dealers in Mexico 'made to eat children's hearts' to prove their loyalty to Knights Templar leader El Chayo." Independent (2014). URL: <https://www.independent.co.uk/news/world/americas/drug-dealers-in-mexico-made-to-eat-children-s-hearts-to-prove-their-loyalty-to-knights-templar-leader-el-chayo-9208856.html> Utolsó letöltés ideje: 2023. 11. 11.
- Garlow, Stephanie S. "Mexican drug cartel distributes ethics guide." TheWorld (2016). URL: <https://theworld.org/dispatches/globalpost-blogs/que->

[pasa/knights-templar-drug-war-code-conduct](#) Utolsó letöltés ideje: 2023. 11. 11.

- Grillo, Ioan. "Mexico: New cartel on the block." TheWorld (2016). URL: <https://theworld.org/dispatch/news/regions/americas/mexico/110621/knights-templar-drug-war> Utolsó letöltés ideje: 2023. 11. 11.
- Karlsson, Magnus. "Nationalistisk seriepedofil åtalas för flera bestialiska barnvåldtäkter." Aktuellt Fokus (2023). URL: <https://aktuelltfokus.se/nationalistisk-seriepedofil-atalas-for-flera-bestialiska-barnvaldtakter/> Utolsó letöltés ideje: 2023. 10. 04.
- Lamothe, Dan; Mekhennet, Souad. "Soldiers' Cases Highlight Reach of White Supremacy in U.S. Military." Washington Post (2020). URL: https://www.washingtonpost.com/national-security/soldiers-cases-highlight-reach-of-white-extremism-into-us-military/2020/06/25/0203532e-b582-11ea-9b0f-c797548c1154_story.html Utolsó letöltés ideje: 2023. 10. 04.
- Lamoureux, Mack. "'Random' Murder of Muslim Man Linked to 'Neo-Nazi Death Cult': Report." Vice (2020). URL: <https://www.vice.com/en/article/k7qvny/random-murder-of-muslim-man-linked-to-neo-nazi-death-cult-report> Utolsó letöltés ideje: 2023. 10. 04.
- Lindsay, Kali. "Neo-Nazi terror teen who plotted attacks on Durham buildings makes bid to remain anonymous." Chronicle Live (2020). URL: <https://www.chroniclelive.co.uk/news/north-east-news/neo-nazi-terror-teen-who-19533739> Utolsó letöltés ideje: 2023. 10. 04.
- Locka, Christian. "Cameroon uses witchcraft to fight Boko Haram." USA Today News (2017). URL: <https://eu.usatoday.com/story/news/world/2017/01/12/cameroon-uses-witchcraft-fight-boko-haram/96480570/> Utolsó letöltés ideje: 2023. 11. 09.
- Sparks, Hannah. "FBI funded neo-Nazi book publisher, court docs reveal." New York Post (2021). URL: <https://nypost.com/2021/08/26/fbi-funded-neo-nazi-book-publisher-court-docs-reveal/> Utolsó letöltés ideje: 2023. 10. 04.
- Swanston, Tim, Gunga, Theckla. "Tribal fighting in PNG's highlands has escalated into guerilla warfare, leaving desperate villagers with nowhere to go." ABC News (2023). URL: <https://www.abc.net.au/news/2023-09-12/png->

tribal-violence-eng-a-escalates-into-guerilla-warfare/102826764 Utolsó letöltés ideje: 2023. 11. 01.

- Validus. "A Bal Kéz Ösvénye – A mi szemünkkel." Turul Nexion (2018). URL: <https://turulnexion.wordpress.com/2018/05/28/17-a-bal-kez-osvenye-a-mi-szemunkkel/> Utolsó letöltés ideje: 2023. 10. 02.
- Validus. "A Rokoni Becsület Törvénye." Turul Nexion (2018) URL: <https://turulnexion.wordpress.com/2018/05/27/a-rokoni-becsulet-torvenye/> Utolsó letöltés ideje: 2023. 10. 04.
- Validus. "Bepillantási szerepek." Turul Nexion (2018). URL: <https://turulnexion.wordpress.com/2018/05/28/bepillantasi-szerepek/> Utolsó letöltés ideje: 2023. 10. 02.
- Validus. "Első Fokozat – Beavatás." Turul Nexion (2018). URL: <https://turulnexion.wordpress.com/2018/05/08/2-első-fokozat-beavatas/> Utolsó letöltés ideje: 2023. 10. 02.
- Validus. "Halál rítus." Turul Nexion (2018) URL: <https://turulnexion.wordpress.com/2018/06/15/ahalal-ritus/> Utolsó letöltés ideje: 2023. 10. 02.
- Validus. "Kik vagyunk?" Turul Nexion (2018). URL: <https://turulnexion.wordpress.com/> Utolsó letöltés ideje: 2023.10.02.
- Validus. "Őrjöngés mágia." Turul Nexion (2018) URL: <https://turulnexion.wordpress.com/2018/05/15/11-orjonges-magia/> Utolsó letöltés ideje: 2023. 10. 02.
- Validus. "Reichsfolk – az O9A politikai ethosa." Turul Nexion (2018). URL: <https://turulnexion.wordpress.com/2018/06/01/reichsfolkba-az-o9a-politikai-ethosa/> Utolsó letöltés ideje: 2023. 10. 04.
- Validus. "Szexuál mágia." Turul Nexion (2018) URL: <https://turulnexion.wordpress.com/2018/05/18/13-szexual-magia/> Utolsó letöltés ideje: 2023. 10. 02.
- Watson, Cathy. "How Rwigyema escaped Corner Kilak rebel attack." The Observer (2023). URL: <https://observer.ug/news/headlines/77011-how-rwigyema-escaped-corner-kilak-rebel-attack> Utolsó letöltés ideje: 2023. 06. 25.

Ábrajegyzék

Szféra	Szó	Szimbólum	Mágikus művelet
Hold	Nox	Szarvas fenevad	Sámánizmus
Merkúr	Lucifer	Fordított pentagramma	Ceremoniális mágia
Vénusz	Hriliu	Sárkány	Transz, szex
Nap	Lux	Sas	Jóslás, tánc
Mars	Azif	Fordított szeptagon	Áldozat
Jupiter	Azoth	Csillag Játék	Csillag Játék
Szturnusz	Chaos		

- 1. Ábra: Rituálék

Validus. "Első fok - Beavatás." Turul Nexion (2018). URL:

<https://turulnexion.wordpress.com/2018/05/08/2-első-fokozat-beavatas/>

Letöltés ideje: 2023. 10. 02.